

Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Önkormányzati szociálpolitika a gyakorlatban

Belváros-Lipótváros segélyezési rendszere, különös tekintettel a lakhatással kapcsolatos ellátásokra

Készítette:

XXX

(anonim példány; jelige: BMW 987)

2012. december

*„Kezd felerősödni az előtérben
várakozó ügyfelek lármája. (...)
Az arcok váltakoznak, a sérelmek
alig.”*

(Konrád György: A látogató)

Tartalom

I. Előhang	7
II. Belváros-Lipótváros egynémely sajátosságáról.....	8
III. Munka a mindennapokban.....	10
IV. Jogszabályok hálójában.....	14
IV. 1. Elméleti alapvetés.....	14
IV. 2. A szolgáltatások rendszere	16
IV. 3. Az ellátások rendszere.....	22
V. Ami a lakhatást illeti.....	30
V. 1. Lakásfenntartási támogatás.....	30
V. 2. Adósságkezelési szolgáltatás	36
V. 3. Lakbértámogatás.....	40
V. 4. Fűtési szezonban történő időszaki támogatás	48
V. 5. Lakás-karbantartási segély.....	52
VI. Kritikai reflexiók, illetve javaslatok.....	53
VII. Összegzés.....	62
Felhasznált irodalom	65
Könyvek és tanulmányok	65
Jogszabályok.....	66
Internetes források	72

I. Előhang

A segélyezés minden bizonnyal *az egyik legvitatottabb szakpolitikai terület*. Mítoszok és tévhitek, túlzó és irreális elképzelések lengik körül, és megvan az a jellemző tulajdonsága, ami a futballnak, a politikának és a gyermeknevelésnek is: „mindenki ért hozzá”, és tudja, hogyan kellene másként – jobban – csinálni.¹

Az emberi gondolkodásmódban, a közvéleményben rejlő inkonzisztens és irracionális motívumok régóta erősen foglalkoztatnak, és ha ehhez azt is hozzávesszük, hogy a szegénység, az egyenlőtlenségek témaköre – azoknak mind materiális, mind morális értelmében – mindig is figyelmem középpontjában állt, adott volt, hogy dolgozatomat *a segélyezéssel kapcsolatban* írjam.

Így jutottam el *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatához*, ahol kutatómunkámat végeztem. Ez alatt az idő alatt sikerült alapos betekintést nyernem a szervezet mindennapjaiba, az ott folyó tevékenység jellegébe és természetébe, a dolgozók hozzáállásába, valamint az ügyfelek helyzetébe is.

A kollégák folyamatos rendelkezésre állását, illetve irántam tanúsított segítőkészségüket ezúton is *köszönöm*, mint ahogyan azt is, hogy a szükséges önkormányzati adatokhoz hozzáférést biztosítottak számomra. Úgyszintén, nagyon hasznosak voltak a velük folytatott beszélgetések, amelyekre időnként – természetesen, *anonim* módon – utalni is fogok.

Az általam feldolgozott, összes információt igyekeztem *a lehető „legfrissebben”* tartani. Tekintve azonban, hogy az önkormányzat működése a dolgozat megírásának idejére nem szakadt meg, illetőleg a képviselő-testület annak során folyamatosan ülésezett, apróbb (de biztosan nem lényegi!) változások még akkor is elképzelhetők, ha ennek veszélyét, alapos körültekintéssel, fokozottan próbáltam elkerülni. Az esetlegesen felmerülő hibákért, természetesen, minden felelősség engem terhel.

Dolgozatom szerkezete az alábbi. A téma felvezetéseként, az ötödik kerület néhány szociológiai, illetve ökonómiai jellemzőjét tárom fel. Innen az önkormányzati szervezetrendszer bemutatásához vezet az út, majd ismertetem a szociális jellegű

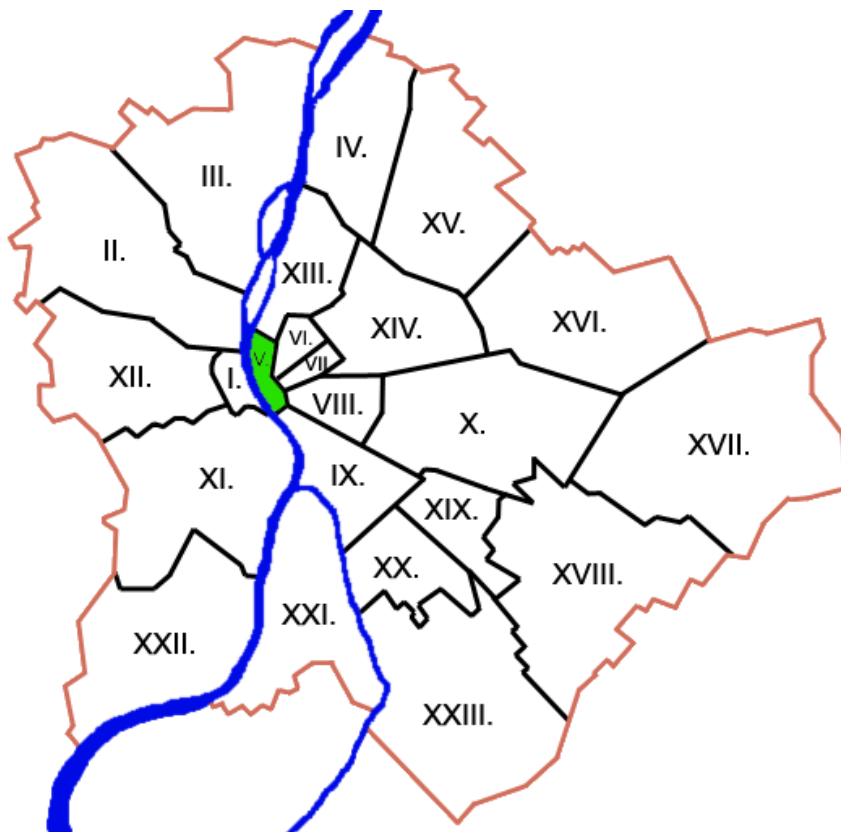
¹ Sokak szerint a válasz: „sehogy”, hiszen aki segélyezett, az szükségképpen csupán lusta, munkakerülő és morálisan elítélendő lehet, és mint ilyen, „érdemtelen” arra, hogy bármiféle szolidaritást vállaljon vele a közösség. Haljon inkább éhen.

feladatköröket – mind elméleti szinten, mind pedig a gyakorlati aspektusokra, a mindennapi munkavégzésre fókuszálva. Továbbhaladván, a kollégák tevékenységére vonatkozó, legfontosabb releváns jogszabályokat sorolom fel, hogy utána a tartalmukra is részletesebben rátérhessek. A paragrafusokból kirajzolódó szolgáltatások, továbbá pénzbeli, illetve természetbeni ellátások koherens rendszerbe foglalásától úgyszintén nem tekintek el – ez a szakasz két alfejezetet ölel fel. Így jutok el dolgozatom szakmai törzséig, amelyben Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzata lakhatáshoz kapcsolódó juttatásait (sőt, tágabb értelemben felfogva, lakáspolitikájának, illetve lakhatáshoz kapcsolódó szociálpolitikájának egészét) veszem mélyebben szemügyre. Végül, de nem utolsósorban, kritikai reflexiókat, illetve javaslatokat fogalmazok meg; továbbá, összegzem munkámat.

Mindenekelőtt azonban, tekintsük át Belváros-Lipótváros *főbb gazdasági-társadalmi jellemzőit*, majd – az önkormányzat, illetve a Népjóléti Osztály rövid bemutatását követően – az ott folyó *segélyezés szisztémájának jogszabályi környezetét!*

II. Belváros-Lipótváros egynémely sajátosságáról

Az ötödik kerületet sokan *Budapest szívének* tartják: a jellegzetes, 19. századi, nagypolgári építészet remekei között sétálgatva az ember igazi világpolgárnak érezheti magát. A központi elhelyezkedésű kerület *(1. térkép)* 1950 óta Budapest két városrészét foglalja magában: a Deák Ferenc utcától északra *Lipótváros*, attól délre pedig a *Belváros*, Pest történelmi városmagja található. A városrész területe mindössze 2,59 négyzetkilométer, teljes népessége 2012. január 1-jén 27.342 fő volt, amely paraméterekkel Budapest egyik legkisebb kerületének minősül. *(ksh.hu)* Jelenlegi polgármestere a Fidesz–KDNP-s Rogán Antal, aki a 2010-es választásokat magasan nyerte, a képviselő-testületben pedig 10 Fidesz–KDNP-s, 2 MSZP-s, 1 LMP-s és 1 Jobbikos képviselő foglal helyet; a nem Fidesz–KDNP-s jelöltek mind kompenzációs listáról jutottak be. *(belvaros-lipotvaros.hu)*

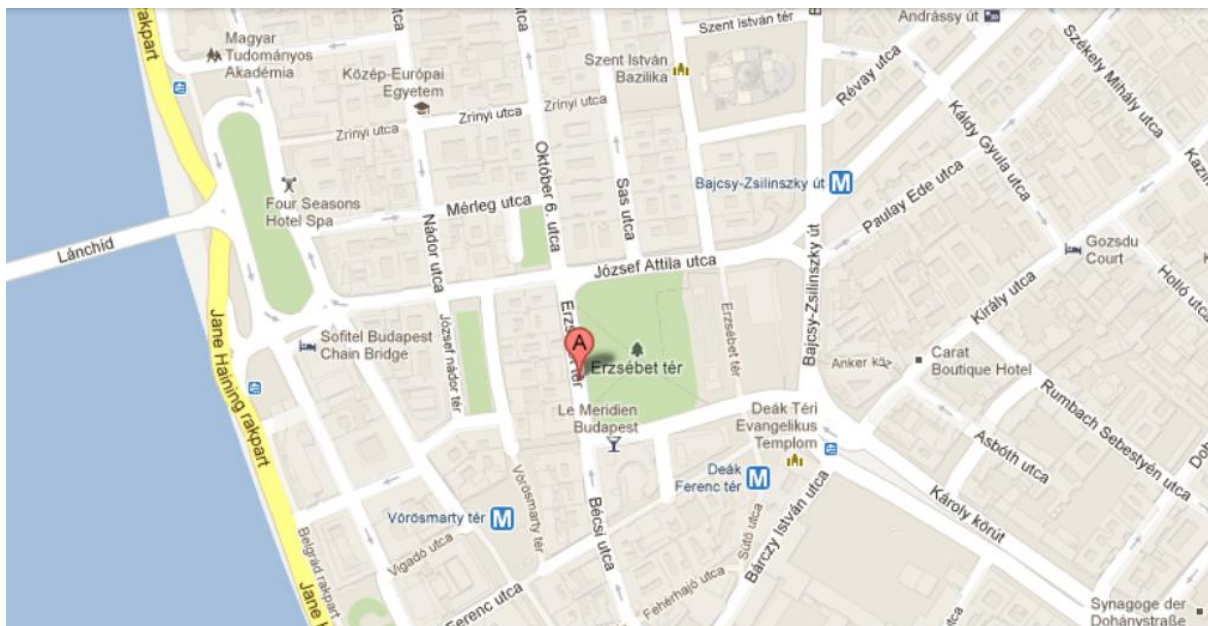
1. térkép: Budapest ötödik kerülete (Forrás: utikep.hu)

Az idősök aránya közel négyszerese (!) a gyermekekének, ami – egyéb tényezőkkel karöltve – egyértelműen Belváros-Lipótváros *szerepének megváltozására*, a lakófunkció fokozatos kiszorulására utal. (sz. n. 2011: 10) Szociálpolitikusként azonban, észre kell vennünk ennek társadalmi következményeit: az időseket „magukra hagyó”, elvándorló, képzett fiatalok jelentős szociális feladatokat hárítanak át a kormányzatra – hasonlóképpen ahhoz, mint ahogyan ez egy elnéptelenedő, kelet-magyarországi település esetében is történik.

Fontos továbbá rámutatni arra, hogy a városrészben, az időskorúakat „leszámítva”, fővárosi összehasonlításban, *a szociálisan hátrányos helyzetű lakosság jelenléte csekély*. (sz. n. 2011: 42, 48) Kifejezetten alacsony a rendszeres szociális segélyben, a lakásfenntartási támogatásban, illetve a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők aránya (rendre 0,4; 0,8; illetve 0,9 százalék). (sz. n. 2011: 74) Mindezzel jól egybecsengően, velük folytatott beszélgetéseim során több kolléga is említette, hogy *más városrészekben*, ahol korábban dolgoztak, mennyivel rosszabb élethelyzetekkel, „*érdekesebb esetekkel*” találkoztak.

III. Munka a mindennapokban

Az önkormányzat (szorosabb értelemben vett) szociális ügyekkel foglalkozó részlege a *Népjóléti Osztály*, amely a Polgármesteri Hivatal épületében, az Erzsébet tér 4. szám alatt található, az első emeleten. (2. térkép)

2. térkép: A Polgármesteri Hivatal épülete (Erzsébet tér 4.) (Forrás: maps.google.hu)

A szervezet kifejezetten *szerteágazó* munkát végez, aminek ismeretében, azt gondolom, teljesen érthető, miért kellett dolgozatom témáját erősen leszűkítenem. Így a továbbiakban elsősorban a segélyekkel, azaz a rászorultsági elven járó, pénzbeli vagy természetbeni ellátási formákkal foglalkozom. Előtte azonban, vizsgáljuk meg közelebbről a helyben szokásos gyakorlati tevékenységek körét! Vajon hogyan néz ki egy szociális ügyekkel foglalkozó szervezet *jellegzetes világa*? Mi történik egy „átlagos” napon? Hogyan zajlanak az interakciók?

Az, aki valamilyen támogatásért kíván folyamodni, először mindenképpen az *Ügyfélszolgálati Irodával* kerül kapcsolatba – itt adják ugyanis le az igénylők a kérelmeiket. Innen a dokumentáció a Jegyzői Titkárság Ügyviteli Csoportjához kerül, ahol az illetékes ügykezelők azt *iktatják*, azaz beveszik a nyilvántartásba, illetve elkészítik belőle a megfelelő aktákat. Ezt követi az *érdemi ügyintézés* fázisa: a Népjóléti Osztály minden egyes munkatársa megkapja a hozzá tartozó iratanyagot, és azt a jogszabályoknak

megfelelően elbírálja. Végül, a lezárt ügyeket az Ügyviteli Csoport *irattáros* kollégái *ad acta* minősítéssel félreteszik, illetve a jogszabályban meghatározott ideig megőrzik; amennyiben pedig erre szükség van (például, ha ugyanazon személy, ugyanazon ügyben újbóli kérelemmel él), ismét előkeresik.²

Az *Ügyfélszolgálati Irodán* egy „mini” *kvalitatív terepkutatást*, részt vevő megfigyelést végeztem. Ez a tudományos módszer leginkább a kulturális antropológiára jellemző, azonban a társadalomtudományok más ágai is kiválóan hasznosíthatják. Lényege, hogy a tanulmányozott jelenségben úgy kell elmerülni, mint hogyha mi is a részesei volnánk, aminek következtében a vizsgált személyek nem külső elemként tekintenek ránk, és így jelenlétünk hatására viselkedésüket sem változtatják meg. Noha az ilyen módon, természetes közegben nyert adatok, megfigyelések semmiképpen sem tekinthetők reprezentatívaknak (ellentétben például egy jól megszervezett, kvantitatív, kérdőíves vizsgálattal), arra kiválóak, hogy általuk átfogó, teljes szemlélethez, mély ismeretekhez jussunk egy adott jelenséggel kapcsolatban. Egy terepkutató olyan attitűd- és magatartásbeli „finomságokat” ismerhet fel, amelyek egy nagy elemszámú mintán dolgozó kvantitatív kutató figyelmét minden bizonnyal elkerülnék. (Babbie 2003: 316–324)

Ebből kifolyólag, az általam elemzett problémakör vizsgálata során célszerű volt a kvalitatív megközelítés választása, hiszen nem az emberek sokaságára általánosítható következtetéseket kívántam levonni (például, az *Ügyfélszolgálati Irodán* megforduló segélyezettek bizonyos szociodemográfiai jellemzőire vonatkozóan), hanem magának a hivatalnak a működésmódja, az ügyfelekkel való kapcsolattartás jellege érdekelt. Ennek megfelelően, kutatásom során *az ügyintéző szerepét öltöttem fel*, és így – magamat munkatársnak kiadva – igen fontos következtetéseket tudtam levonni az *Ügyfélszolgálati Iroda* működésmódjáról.

Alapvetően megállapítható, hogy a kliensekkel szembeni segítőkészség, illetve türelem foka igen magasnak mutatkozott – sőt, irántam is kifejezett empátiával viseltettek a kollégák. A *munkamorálra* – ha úgy tetszik – tehát az égvilágon semmi panasz nem lehet. Sajnos azonban, felfedeztem egy más jellegű, igen komoly *működési anomáliát*, amelynek alapjai abban rejlenek, hogy az ügyfélszolgálati ügyintézőknek jellemzően *mindössze középfokú végzettségük* van. Ez azért irreális, mert a dolgok rendes menete szerint ezeknek az embereknek gyakorlatilag az önkormányzat által nyújtott összes ellátás, illetve

² Egyfelől, a rendszer tűnhet túlzottan bürokratikusnak, másfelől azonban tény, hogy a jól működő közigazgatáshoz, sajnos, sok papír és munkaerő felhasználása szükséges.

szolgáltatás működés módjával (a leadás rendjével, a csatolandó igazolásokkal, az elbírálás menetével, és még sorolhatnám) pontosan tisztában kellene lenniük. Ugyanakkor, a felsőfokú végzettségűek, az „igazi szakemberek” a Polgármesteri Hivatalban ülnek, és mindössze néhány típusú segítyt kell tökéletesen ismerniük (hiszen, természetesen, „szakosodás” van).

Tehát, az a furcsa helyzet, hogy egy ideális világban az Ügyfélszolgálati Iroda munkatársainak nem hogy felsőfokú végzettséggel kellene rendelkezniük, hanem jószerivel egy „szuperkomputer” képességeivel, hiszen az elvárás velük szemben nem is csupán az, hogy az összes, a Népjóléti Osztályhoz tartozó ellátási formát tökéletesen ismerjék (ami, hangsúlyozom, még a felsőfokú végzettségű, érdemi ügyintézők esetében sincs így), hanem – elviekben – ténylegesen *minden*, az önkormányzat hatáskörébe tartozó szakfeladat jellemzőit betéve kellene tudniuk – a működési engedélytől, a temetési segítyen át, egészen az építési ügyekig. Ez az elvárás pedig természetesen irreális – nem véletlen, hogy rengeteg a hibásan leadott kérelem (például, amelynek kapcsán az érintettet hiánypótlásra kell felszólítani, sok előzetesen kiküszöbölhető, felesleges telefonálgatás, illetve utánajárás kíséretében), a „problémás esetek” pedig rendszeresen járnak fel a Népjóléti Osztályra.³

További nehézség, hogy nagy a *kapacitáshiány*: azt hiszem, a hivatali épületeket ostromló, türelmetlen emberek hadát nem kell különösebben ecsetelnem, hiszen az meglehetősen közkeletű toposz. A kérelmek mennyiségét, természetesen, nem lehet – és nem is kell – csökkenteni, azonban sokat segítené, ha a munkatársak száma magasabb volna, illetve ha őket megfelelő képzésekkel, illetve naprakész tudással látnák el, hogy ne fordulhasson elő olyan eset, mint amilyenek szemtanúja voltam: kiderült, hogy egy idősebb kolléga nem tud számítógépet használni, ezáltal még tovább lassítva az ügyintézés sebességét...

Végül, de nem utolsósorban, azon is el lehetne gondolkodni, hogy a gyakorlatilag teljesen egyterű, valamennyi klienst „összemosó” szerkezeti felépítésből adódó *intimitáshiány* nem teremti-e meg a segítyt igénylők körében a szégyen érzetét, illetve a

³ Tudni kell ugyanis, hogy meghatározott intervallumokban a Polgármesteri Hivatal is nyitva tart. Csak míg az Ügyfélszolgálati Iroda, illetve az Okmányiroda minden hétköznapon „átlagosan”, addig az előbbi csupán hétfőn, szerdán és pénteken, korlátozott időben. Pusztán érdekességképpen említeném meg továbbá, hogy a Népjóléti Osztály egyik munkatársa hetente egyszer „élő internetes ügyfélszolgálatot” is biztosít, amely – lényegében véve – egy Skype-os, telefonos kapcsolatot takar.

stigmatizáció veszélyét – az adatvédelmi aggályokról már nem is beszélve (egymás jövedelemigazolásába, valamint nyugdíjösszesítőjébe belelátó kliensek, a szociális helyzetről fennhangon folytatott beszélgetések, és még sorolhatnám)...

Hangsúlyoznám azonban, hogy az Ügyfélszolgálati Iroda általános működését kifejezetten hatékonynak érzékelttem – ezek a jobbitó szándékú megjegyzések mindössze a lehetőségek szerinti további fejlesztéseket kívánják szolgálni. De térjünk most át magára a *Népjóléti Osztályra*, ahol szintén bőven volt időm megfigyeléseket végezni! Végző soron tehát, ide futnak be az akták, amelyekből – „gazdag kerület” ide vagy oda – sokszor igen hátrányos szociális helyzetek rajzolódhatnak ki. Empátiában, illetve *munkamorálban* itt sincs hiány, azonban a *kapacitás*, sajnos, úgyszintén nem adekvát. Sokszor elképesztően nagy a hajtás, amiből kifolyólag kapkodás is előfordulhat: messze nincs mindig idő arra, hogy a munkatársak egy akta vonatkozásában az összes, kérdéses pontnak utánajárjanak.

Ennek kapcsán, hibának tartom, hogy diplomás emberek gyakran szinte nyolc általános iskolai osztályt sem igénylő *munkafeladatokat* kénytelenek ellátni (például borítékolás, postázás, „rakosgatás”), miközben fontosabb dolgokra a kelleténél kevesebb idejük marad.⁴ Nagyon jól megkönnyíti ugyanakkor az életet a *helyi, számítógépes szociális program*, amelyből meglehetősen sok információt ki lehet nyerni az ügyfelekre vonatkozóan – látható például az összes megítélt segély, így a munkatársak hamar képet kaphatnak arról, hogy kollégáik milyen ügyekben foglalkoztak már az érintettel, és milyen döntéseket hoztak. Ráadásul, a szoftver a Microsoft Office Worddel is összeköttetésben áll, ami az adminisztratív elintéznivalókat (például határozatkészítés) nagyban megkönnyíti.⁵

A mindennapi tevékenységek megvizsgálása után, emelkedjünk kissé magasabb, elméletibb szintre! A soron következő fejezet az ötödik kerületben elérhető szolgáltatások, valamint pénzbeli és természetbeni *ellátások rendszerének tömör bemutatását* nyújtja.

⁴ Vagyis, míg az Ügyfélszolgálati Irodán ülőktől jellemzően többet várnak el, mint amennyire képesítésük alapján hivatottak lennének, a Népjóléti Osztályon ezzel éppen ellentétes tendenciát figyelhetünk meg.

⁵ A különböző segélytípusokhoz előre legyártott sablonok állnak rendelkezésre, így újabb megítélésről mindössze a személyes részek átírására van szükség, a többit a gép megoldja.

IV. Jogszabályok hálójában

IV. 1. Elméleti alapvetés

Ahhoz, hogy Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzata Népjóléti Osztályának *egy munkatársa* mindennapi tevékenységét el tudja végezni, napi rendszerességgel változó törvényeket, kormányrendeleteket és helyi rendeleteket kell egyidejűleg ismernie és forgatnia. Valamint, hogy a szisztéma még átláthatatlanabb legyen, számos rendelethez megannyi másik módosító rendelet is társul, így egy idő után az ember teljesen bele tud zavarodni a sok különálló „kirakószelet” eggyé gyúrásába.⁶

A rendszer átláthatóságát egyébiránt az *internet* sem könnyíti meg túlzottan, ugyanis noha az önkormányzat honlapján megtalálható a helyi rendeleteket összesítő menüpont, annak tartalma korántsem teljes, a kereshetőség funkciója pedig úgyszintén nem mondható ideálisnak. Összegezve tehát, a jogszabályi háttér tekintetében óriási zűrzavarral

⁶ Ehhez hozzá kell tenni, hogy a helyzet azért – szerencsére – korántsem annyira rossz, mint amennyire elsőre annak hangozhatott, ugyanis a helyi rendeletek szerkezete igen jól áttekinthető, és csupán néhány vonatkozásban hagy maga után kívánnivalót. További jelentős előrelépés, hogy míg a dolgozat megírásának kezdetén sem a szociális juttatásokról, sem a gyermekvédelmi ellátásokról, sem pedig a szolgáltatási dimenzióról nem létezett teljesen egységes dokumentum – azaz, bizonyos ellátási formákat érintő szabályok külön-külön rendeletekben voltak megtalálhatóak, még tovább nehezítve ezáltal a szociális szakemberek munkáját –, ez a visszás helyzet szignifikánsan megváltozott, amikor 2012. október 18-án három új, immáron teljesen egységes szerkezetű jogszabályt fogadott el a képviselő-testület. Ez minden bizonnyal óriási könnyebbséget jelent majd a kollégák számára, akik ennek köszönhetően immár nem fognak rászorulni arra, hogy napi munkájuk során mindössze néhány oldal hosszúságú, itt-ott megbúvó „papírfecniket” forgassanak. A korábbi helyzet ékes bizonyítéka volt ugyanis a Népjóléti Osztályon szerteszéjjel heverő, tollal többszörösen átfirkált jogszabályok kusza halmaza. A magam részéről a megelőző állapot módosító rendeleteinek, illetve azok sorszámainak még a pusztá megemlégtésétől is igyekszem eltekinteni, ez ugyanis dolgozatomat olyannyira bonyolulttá és áttekinthetetlenné tenné, amit semmilyen Olvasónak nem kívánok. Ennek fényében, törekszem arra, hogy a száraz jogszabályi környezetet a lehetőségekhez mérten minél jobban lecsupaszítsam, és olvasmányos formába öntsem az egyes ellátási formákhoz kapcsolódó, legfontosabb tudnivalókat. Nem titkolt célom, hogy az egyes passzusokat lehetőség szerint ne csak mechanikusan ismertessem, hanem egyben értelmezsem, interpretáljam is, hiszen világszemléletemben a jog nem pusztán statikus előírások rendszere, hanem sokkal inkább dinamikus, változó szisztéma, amely jól leképezi a mindenkor aktuális politikai, ideológiai diskurzus jellegét.

találkoztam, bár hozzáteszem: véleményem szerint, a helyzet még mindig jóval rózsásabb, mint egy „átlagos települési önkormányzat” esetében, hiszen itt legalább van viszonylag jól működő honlap és nyilvános rendelettár.

A törvények közül a két legfontosabb egyértelműen a többször módosított 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (Szociális törvény, a továbbiakban: Szt.), illetőleg az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyermekevédelmi törvény, a továbbiakban: Gyvt.). Ezeknek megfelelően jelenik meg ugyanis az önkormányzat szociálpolitikájában a juttatások két, nagyobb csoportja: az Szt.-hez fűződően a *szociális*, míg a Gyvt.-vel kapcsolatban a *gyermekvédelmi szolgáltatások, illetve ellátások* köre.⁷

Témám szempontjából különösen releváns a többször módosított 1993. évi LXXVIII. törvény a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról (Lakástörvény, a továbbiakban: Ltv.), amelyben külön fejezet foglalkozik az önkormányzati és az állami *lakások* lakbérének mértékével.

A *fennmaradó, különféle témájú* jogszabályokkal itt most nem foglalkoznék behatóbban, azt ugyanis szükség szerint megteszem majd később, amikor az *egyes ellátási formákat* részletezem. Jelen pillanatban legyen elég annyi, hogy amint azt a kiterjedtebb elemzés is bizonyítja majd, a juttatások útvesztőjében eligazodni *embert próbáló feladat*.

⁷ Kétségtelenül kevésbé szakmai, ámde annál praktikusabb, a Népjóléti Osztályon is előforduló szóhasználatnál azt mondhatjuk, hogy míg a Gyvt. a gyermekekhez fűződő juttatások gyűjtőtörvénye, addig az Szt. rendelkezései „a felnőttekkel” kapcsolatosak.

IV. 2. A szolgáltatások rendszere

Ezen alfejezet célkitűzése a Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzata által nyújtott *szolgáltatások koherens rendszerbe foglalása*, az ezt követő pedig a *pénzbeli, illetve természetbeni ellátásokkal* teszi majd ugyanezt. Mindebben jelentős segítséget nyújt a jelenleg „hatályban lévő”, helyi szolgáltatástervezési koncepció, az ugyanis behatóan elemzi a kerületben elérhető juttatási típusokat, valamint azok lehetséges fejlesztésének irányait.⁸ (sz. n. 2012) További fontos forrásomat képezik a szakminisztérium tájékoztató kiadványai. (Ruminé Szíjártó – Veres 2012a; Ruminé Szíjártó – Veres 2012b; Veres 2012)

Noha a helyben nyújtott *szolgáltatások* dolgozatom témájához nem tartoznak szorosan, mindenképpen fontosnak tartom, hogy röviden ezekkel is foglalkozzam. Ennek kapcsán, a fentebb leírtaknak megfelelően, kétfelé bontanám az elemzési mátrixot: külön vizsgálom a szociális, illetve a gyermekvédelmi dimenziót.

A *szociális szolgáltatásokat* az Szt. alapján, a lakosságszám figyelembevételével kell biztosítani az önkormányzatnak, míg a *gyermekvédelemmel kapcsolatos, személyes gondoskodást nyújtó intézmények* esetében a helyzet nagyon hasonló, azzal a különbséggel, hogy itt – értelemszerűen – a Gyvt. az irányadó. A vonatkozó két, helyi szintű jogszabály pedig az önkormányzatnak a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátásokról és a fizetendő térítési díjakról szóló 43/2012. (X. 18.), illetve a gyermekvédelmi ellátásokról szóló 42/2012. (X. 18.) rendelete.⁹

⁸ A koncepció elkészítését – és kétévenkénti felülvizsgálatát – az Szt. 92. § (3) bekezdése írja elő a legalább 2.000 lakost számláló települési önkormányzatok számára. Ugyanezen törvény 58/B. § (2) bekezdése értelmében, helyi szociálpolitikai kerekasztalt is kell működtetni, különösen a szolgáltatástervezési koncepcióban meghatározott feladatok megvalósulásának, végrehajtásának folyamatos figyelemmel kísérésére. A helyi szociálpolitikai kerekasztal évente legalább egy alkalommal ülést tart; tagjai a helyi önkormányzat, illetve a társulás területén szociális intézményeket működtető fenntartók képviselői, továbbá a helyi rendeletben meghatározott szervezetek reprezentánsai.

⁹ A gyermekvédelem vonatkozásában némi zűrzavar figyelhető itt meg, hiszen míg az Szt.-hez – a törvény logikájának megfelelően – helyi szinten két jogszabály kapcsolódik (egy a szolgáltatásokhoz, egy az ellátásokhoz), a Gyvt.-hez csupán egy. Ennek ugyanakkor racionális magyarázata lehet például az, hogy a gyermekvédelmi szolgáltatásokról szóló rendelet túlzottan – már-már zavaróan – rövid lenne, így végeredményben érthető, hogy miért gyúrták egybe a két jogszabályt.

Az alábbiakban egy *több szempontból* megalkotott *csoportosítás* olvasható az Szt.-hez kapcsolódó szolgáltatásokról (1. táblázat), amelyben először a kötelezően ellátandó, aztán az önként vállalt feladatok következnek. A másodlagos rendezőelv az, hogy alapszolgáltatásról vagy szakosított ellátási formáról van-e szó, illetve látható, hogy az egyes szolgáltatási formák a törvény szerinti megjelenés sorrendjében vannak feltüntetve. A táblázaton végigtekintve, egyértelműen megállapítható, hogy Belváros-Lipótváros szociális szolgáltatásainak rendszere kifejezetten *összetett*.

szakfeladat megnevezése	kötelezően ellátandó vagy önként vállalt?	alapszolgáltatás vagy szakosított ellátási forma?	jogszabályi hely	feladatellátásra kötelezett
étkeztetés ¹⁰	kötelezően ellátandó	alapszolgáltatás	Szt. 62. §	települési önkormányzat
házi segítségnyújtás	kötelezően ellátandó	alapszolgáltatás	Szt. 63. §	települési önkormányzat
családsegítés	kötelezően ellátandó	alapszolgáltatás	Szt. 64. §	települési önkormányzat
nappali ellátás ¹¹	kötelezően ellátandó	alapszolgáltatás	Szt. 65/F. §	települési önkormányzat
jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	önként vállalt	alapszolgáltatás	Szt. 65. §	nem kötelező feladat
közösségi ellátások ¹²	önként vállalt	alapszolgáltatás	Szt. 65/A–B. §	nem kötelező feladat
támogató szolgáltatás	önként vállalt	alapszolgáltatás	Szt. 65/C–D. §	nem kötelező feladat
utcai szociális munka	önként vállalt	alapszolgáltatás	Szt. 65/E. §	nem kötelező feladat

¹⁰ Három formája is lehetséges: helyben fogyasztással, elvitellel, illetve lakásra szállítással.

¹¹ Idősek nappali ellátása (klubok), illetve hajléktalanok nappali melegedője.

¹² Ezen belül közösségi pszichiátriai ellátás.

szakfeladat megnevezése	kötelezően ellátandó vagy önként vállalt?	alapszolgáltatás vagy szakosított ellátási forma?	jogszabályi hely	feladatellátásra kötelezett
időskorúak gondozóháza	önként vállalt	szakosított ellátási forma	Szt. 82. §	nem kötelező feladat
éjjeli menedékhely	önként vállalt	szakosított ellátási forma	Szt. 84. § (1)	Fővárosi Önkormányzat
közfoglalkoztatás (közcélu foglalkoztatás)	önként vállalt	–	2011. évi CVI. törvény 1. § (2) (b)	nem kötelező feladat; az önkormányzat a közfoglalkoztatás megszervezéséért felelős

1. táblázat: Az ötödik kerületben biztosított szociális szolgáltatások rendszere

A megfelelő *csoportosítást* a Gyvt.-hez kapcsolódó, személyes gondoskodást nyújtó intézményekre alkalmazva *ugyanakkor*, a következő struktúrát kapjuk. (2. táblázat)

szakfeladat megnevezése	kötelezően ellátandó vagy önként vállalt?	alapellátás vagy szakellátás?	jogszabályi hely	feladatellátásra kötelezett
gyermekjóléti szolgáltatás	kötelezően ellátandó	alapellátás	Gyvt. 39. §	települési önkormányzat
bölcsőde	kötelezően ellátandó	alapellátás	Gyvt. 42– 42/A. §	települési önkormányzat
gyermekek átmeneti otthona	kötelezően ellátandó	alapellátás	Gyvt. 50. §	települési önkormányzat
családok átmeneti otthona ¹³	önként vállalt	alapellátás	Gyvt. 51. §	nem kötelező feladat

2. táblázat: Az ötödik kerületben biztosított gyermekvédelmi intézmények rendszere

Ami a *pénzügyi háttér*et illeti, mind a szociális, mind a gyermekvédelmi dimenzió kapcsán az mondható el, hogy a kötelezően ellátandó szolgáltatások biztosítását az állam normatív hozzájárulással, míg az önként vállaltakét pályázat útján befogadott finanszírozási szerződés keretében biztosítja. Ennek alapján, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtásra, valamint a közösségi ellátásokon belül a pszichiátriai betegek ellátására az önkormányzat háromévente a (jelenlegi nevén) Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatalhoz pályázik. (sz. n. 2012: 21)

Az alapszolgáltatásokat az *Egyesített Szociális Intézmény* látja el, amely – ez nevéből is látszik – egy integrált létesítmény. Több telephellyel is rendelkezik, és ezek mindegyikében más és más jellegű tevékenység folyik.

¹³ Ez a típusú intézmény az ötödik kerületben vadonatúj: a rá vonatkozó ellátási szerződést a dolgozat megírásának idején, 2012. szeptember 19-én szignálták.

A szervezethez tartozó egységek *az alábbiak*:

- a Belvárosi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat – amely egyben az intézmény székhelye is (1056 Budapest, Havas utca 2.);
- a Kossuth Lajos utcai Szolgáltató Központ (1053 Budapest, Kossuth Lajos utca 3.);
- a Falk Miksa utcai Idősek Klubja (1055 Budapest, Falk Miksa utca 28.);
- a Magyar utcai Idősek Klubja (1053 Budapest, Magyar utca 12–14.);
- a Vadász utcai Idősek Klubja (1054 Budapest, Vadász utca 11–13.);
- valamint az Időskorúak Gondozóháza (1051 Budapest, Nádor utca 6., III. emelet).

Az ebből a felsorolásból megint jól látható, hogy az *idősgondozás* – már csak a kerület demográfiai jellemzőiből adódóan is – Belváros-Lipótváros központi problematikája.

A *bölcsődék* száma és kapacitása ugyanakkor ehhez képest meglehetősen csekély: az önkormányzat ezekből mindössze három darabot tart fenn, amelyek működését az *Egyesített Bölcsődék* fogja össze. A helyi szolgáltatástervezési koncepció megállapítása értelmében, a 0 és 3 év közötti gyermekek napközbeni ellátását végző intézményekre hatalmas igény mutatkozik, azonban a férőhelyek száma még a 2010. szeptember 1-jével bevezetett, 22 darabos emelés után is mindössze 132 gyermek ellátására biztosít lehetőséget. (sz. n. 2012: 33)

A kerület bölcsődéi *a következők*:

- a Balaton utcai Bölcsőde – amely egyben az Egyesített Bölcsődék székhelye is (1055 Budapest, Balaton utca 10.);
- a Széchenyi rakparti Bölcsőde (1054 Budapest, Széchenyi rakpart 7.);
- valamint a Papnövelde utcai Bölcsőde (1053 Budapest, Papnövelde utca 4–6.).

Végül, de nem utolsósorban, említés szintjén szólnunk kell Belváros-Lipótváros *civil és egyházi partnereiről* is – szolgáltatási feladatokat ugyanis nem csupán az önkormányzat fenntartásában működő intézmények látnak el, hanem (az önkormányzattal kötött ellátási szerződés vagy egyéb együttműködés alapján) más jellegű szervezetek is.

A kerület partnerei az alábbiak:

- a Motiváció Mozgássérülteket Segítő Alapítvány;
- a Mozgáskorlátozottak Egyesülete;
- a Belváros-Lipótváros Mozgássérültek Egyesülete;
- az Oltalom Karitatív Egyesület;
- a MOMO Gyermekvédő Alapítvány;
- a Sorsunk és Jövőnk Szeretetszolgálat;
- a Magyar Vöröskereszt helyi szervezete;
- a Hálózat Alapítvány;
- a Nagycsaládosok Országos Egyesülete;
- a Belvárosi Arany-Kereszt Egyesület;
- a Belvárosi Karitás;
- a JOINT Alapítvány;
- a Közéleti Roma Nők Egyesülete;
- valamint, különböző szakmai módszertani központok.

Tekintve, hogy a szolgáltatási rendszer beható elemzése jelen dolgozatnak nem célja, így a témakörrel nem is kívánnék sokkal bővebben írni. Azt a következtést azonban mindenképpen fontosnak tartom levonni, miszerint Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzata szemmel láthatóan *kifejezetten sok feladat teljesítését vállalja önként*. Meglátásom szerint, ez minden bizonnyal összefügg a kerület kiemelkedően jó anyagi helyzetével, ugyanakkor vélhetően a „bőkezű” szociális juttatásokért „cserébe” szavazatokra számító politikusok haszonmaximalizáló gondolkodásmódjával is, amit az a megfigyelés úgyszintén alátámaszthat, hogy a szolgáltatások körében az idősek számára létrehozott intézmények sokkal nagyobb hangsúlyt kapnak, mint például a bölcsődék.

IV. 3. Az ellátások rendszere

Most, hogy röviden ismertettem a helyben nyújtott szolgáltatásokat, ideje áttérnem dolgozatom szorosabb értelemben vett tárgyára, a szűkebben tekintett segélyezési szisztémára, amely alatt alapvetően a rászorultsági elven nyújtott *pénzbeli, illetve természetbeni ellátások* rendszerét értem. Az elemzés fókusza itt is kétágú: külön vizsgálom a szociális, illetve a gyermekvédelemmel kapcsolatos juttatásokat.

Ahogy az fentebb, a szolgáltatások kapcsán tettem, itt is *több szempontból csoportosítom* az egyes – Szt.-hez kapcsolódó – ellátási formákat. (3. táblázat) Elsődlegesen, ugyanúgy azt vizsgálom, hogy kötelezően ellátandó, avagy önként vállalt feladatról van-e szó.¹⁴ A táblázat következő oszlopa az alapján állít fel sorrendet, hogy pénzben vagy természetben nyújtott segélyről beszélünk-e.¹⁵ Fontos rendezőelv továbbá, hogy az adott juttatási típust a települési önkormányzat jegyzője, képviselő-testülete vagy

¹⁴ Az önként vállalt, tehát – a szó legszorosabb értelmében véve – nem az Szt.-hez kapcsolódó juttatások száma itt is kifejezetten magas – minden szükséges esetben hivatkozni fogok a megfelelő helyi rendeletre. Annak érdekében, hogy – átláthatósági, illetve esztétikai okokból kifolyólag – a táblázatban ne kelljen nagyon hosszú jogszabályok részletes elnevezéseit kiírnom, Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának egyes rendeleteit a B-L. Ö. előtaggal, valamint a megfelelő sorszámmal jelölöm. Amennyiben vonatkozó, helyi szintű jogszabály gyanánt másra külön nem utalok, úgy az irányadó alapvetően az önkormányzat szociális rendelete, azaz a szociális juttatások rendszeréről szóló 41/2012. (X. 18.) rendelet.

¹⁵ Ennek kapcsán, feltétlenül utalnom kell egy nagyon fontos változásra: 2012. augusztus 1-je óta van érvényben az Szt. 47. §-ának azon módosítása, amelynek értelmében bizonyos, „alapértelmezetten” pénzbeli ellátások természetbeni formában is nyújthatóak. Azonban, szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy már maga a megfogalmazás is paradox: „A szociális rászorultságtól függő *pénzbeli* ellátások közül *természetbeni* szociális ellátás formájában [sic!] (...) *nyújtható*.” (kiemelés tőlem) A módosítás által érintett juttatások az alábbiak: a foglalkoztatást helyettesítő támogatás, a rendszeres szociális segély, a lakásfenntartási támogatás, az átmeneti segély, valamint a temetési segély. Az új jogszabály értelmében, a települési önkormányzat képviselő-testülete rendeletében előírhatja, hogy a tízezer forintot elérő összegben folyósított rendszeres szociális segély esetében az ellátás összegéből ötezer forintot természetben, fogyasztásra kész étel vásárlására felhasználható Erzsébet-utalvány formájában kell nyújtani. A foglalkoztatást helyettesítő támogatás, valamint – az imént meghatározott eseten túlmenően – a rendszeres szociális segély akkor nyújtható természetben, ha a családban a Gyvt. 68. §-a szerint védelembe vett gyermek él. Természetbeni ellátásnak minősül különösen az Erzsébet-utalvány, az élelmiszer, a tankönyv, a tüzelő, a közüzemi díjak és a gyermekintézmények térítési díjának átvállalása, valamint a családi szükségletek kielégítését szolgáló, gazdálkodást segítő támogatás.

polgármestere állapítja-e meg; illetve, itt sem elhanyagolható szempont a törvény szerinti megjelenés sorrendje. Ha a struktúrán végigtekintünk, valószínűleg arra a következtetésre jutunk, hogy Belváros-Lipótváros pénzbeli, illetve természetbeni szociális ellátásainak rendszere még a szolgáltatásaiénál is *összetettebb*.¹⁶

szakfeladat megnevezése	kötelezően ellátandó vagy önként vállalt?	pénzben vagy természetben?	jegyzői, képviselő-testületi vagy polgármesteri hatáskör?	jogszabályi hely	feladatellátásra kötelezett
időskorúak járadéka	kötelezően ellátandó	pénzben	jegyzői hatáskör	Szt. 32/B– E. §	települési önkormányzat
foglalkoztatást helyettesítő támogatás	kötelezően ellátandó	pénzben (vagy természetben)	jegyzői hatáskör	Szt. 35– 36. §	települési önkormányzat
rendszeres szociális segély	kötelezően ellátandó	pénzben (vagy természetben)	jegyzői hatáskör	Szt. 37– 37/B. §	települési önkormányzat
lakásfenntartási támogatás	kötelezően ellátandó	pénzben (vagy természetben)	jegyzői hatáskör	Szt. 38– 39. §	települési önkormányzat
alanyi ápolási díj	kötelezően ellátandó	pénzben	jegyzői hatáskör	Szt. 41– 43/A. §	települési önkormányzat

¹⁶ E helyütt fontosnak tartom, hogy említést tegyek két, a közelmúltban megszűnt ellátási formáról: az egyik a helyi lakásfenntartási támogatás, a másik pedig a gyógyszer-támogatási segély. Mindkettőt 2012. január 25-én vették ki az akkor aktuális helyi szociális rendeletből, azonban más-más okból kifolyólag. A helyi lakásfenntartási támogatás 2012. január 1-jével végleg megszűnt (kikerült a törvényből), így szükségessé vált a hatályos rendelkezéseknek az önkormányzati rendeletbe történő átvezetése. A gyógyszer-támogatási segélyt ugyanakkor azért szüntette meg a képviselő-testület, mert a támogatás céljára (a területben élő személyek egészségi állapotának megőrzéséhez és helyreállításához kapcsolódó kiadások enyhítése) az önkormányzatnak közgyógyellátást is biztosítania kell, így indokoltá vált az utóbbi támogatási forma átalakítása. Az új szabályozás értelmében, a jogosultsági értékhatárt a gyógyszer-támogatási segély esetében alkalmazott értékhatárra emelték, az elismert havi gyógyszerköltséget pedig a törvényi szintet meghaladóan növelték meg, így biztosítottá vált, hogy senki ne essen el ettől a típusú támogatástól. (sz. n. 2012: 15) Ebben az esetben tehát tulajdonképpen a korábbi ellátási forma nem szűnt meg, csupán átalakult.

szakfeladat megnevezése	kötelezően ellátandó vagy önként vállalt?	pénzben vagy természetben?	jegyzői, képviselő-testületi vagy polgármesteri hatáskör?	jogszabályi hely	feladatellátásra kötelezett
átmeneti segély	kötelezően ellátandó	pénzben (vagy természetben)	polgármesteri hatáskör	Szt. 45. §	települési önkormányzat
temetési segély	kötelezően ellátandó	pénzben (vagy természetben)	polgármesteri hatáskör	Szt. 46. §	települési önkormányzat
alanyi közgyógyellátás	kötelezően ellátandó	természetben	jegyzői hatáskör	Szt. 50. § (1)	települési önkormányzat
normatív közgyógyellátás	kötelezően ellátandó	természetben	jegyzői hatáskör	Szt. 50. § (2)	települési önkormányzat
egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság	kötelezően ellátandó	természetben	jegyzői hatáskör	Szt. 54– 54/A. §	települési önkormányzat
adósságkezelési szolgáltatás	kötelezően ellátandó	természetben	képviselő-testületi hatáskör	Szt. 55– 55/C. §	települési önkormányzat
köztemetés	kötelezően ellátandó	természetben	polgármesteri hatáskör	Szt. 48. §	települési önkormányzat
lakbértámogatás	kötelezően ellátandó	természetben	polgármesteri hatáskör	Ltv. 34. §, B-L. Ö. 34/2007. (X. 19.) 13–16. §	települési önkormányzat
méltányossági ápolási díj	önként vállalt	pénzben	polgármesteri hatáskör	Szt. 43/B. §	nem kötelező feladat
rendszeres létfenntartási segély	önként vállalt	pénzben	polgármesteri hatáskör	B-L. Ö. 41/2012. (X. 18.) 14. §	nem kötelező feladat

szakfeladat megnevezése	kötelezően ellátandó vagy önként vállalt?	pénzben vagy természetben?	jegyzői, képviselő-testületi vagy polgármesteri hatáskör?	jogszabályi hely	feladatellátásra kötelezett
fűtési szezonban történő időszaki támogatás	önként vállalt	pénzben ¹⁷	polgármesteri hatáskör	B-L. Ö. 41/2012. (X. 18.) 17. §	nem kötelező feladat
méltányossági közgyógyellátás	önként vállalt	természetben	jegyzői hatáskör	Szt. 50. § (3)	nem kötelező feladat
lakás-karbantartási segély	önként vállalt	természetben	képviselő-testületi hatáskör	B-L. Ö. 41/2012. (X. 18.) 15. §	nem kötelező feladat
kedvezményes élelmiszer-vásárlási lehetőség	önként vállalt	természetben	polgármesteri hatáskör	B-L. Ö. 41/2012. (X. 18.) 27. §	nem kötelező feladat

3. táblázat: Az ötödik kerületben biztosított szociális ellátások rendszere

Mindenképpen fontos említést tenni továbbá *néhány, abszolút helyi* sajátosságokkal rendelkező támogatási formáról, amelyek teljesítését az Szt.-től teljes mértékben függetlenül vállalta önként a képviselő-testület. Ezek esetében, a kerület lakosai részére természetben nyújtott, szezonális jellegű kedvezményekről van szó, amelyek lehetőségét a helyi szociális rendelet 3. § (4) bekezdése teremti meg – ez ugyanis kimondja, hogy az Egészségügyi, Szociális és Lakás Bizottság dönthet a rendeletben nem szabályozott, egyéb természetbeni ellátásokról és juttatásokról.

¹⁷ Annak ellenére, hogy az ellátás kifejezetten a fűtési költségek enyhítését célozza, érdekes módon, szabadon felhasználható készpénz formájában kerül kifizetésre.

A szóban forgó szakfeladatok *az alábbiak*:

- a húsvéti csomagok juttatása;
- a májusi virágosztás;
- a kedvezményes burgonyavásárlási akció;
- a fenyőfa-vásárlási akció;
- valamint a karácsonyi csomagok juttatása.

Szeretnék rámutatni arra, hogy a felsorolt támogatások esetében is felfedezhető *az idősek számára kedvező tendencia* – a burgonyavásárlási akció elsődleges célcsoportját például kifejezetten a kerület nyugdíjasai képezik. Felmerülhet ugyanakkor a kérdés: valóban feltétlenül szegény-e, aki ilyen típusú öregségi ellátásban részesül? A Népjóléti Osztályon folytatott kutatásom során talákoztam 200.000 forintnál magasabb egy főre jutó nyugdíjakkal, nem is olyan ritkán...

A Gyvt.-hez kapcsolódó juttatásokról is elkészíthető *a fentiek szerinti összefoglaló (4. táblázat)*, amelyet alább tesztek közzé.¹⁸

¹⁸ Amennyiben más, helyi jogszabályt nem tüntetek fel, úgy az irányadó alapvetően az önkormányzat gyermekvédelmi rendelete, azaz a gyermekvédelmi ellátásokról szóló 42/2012. (X. 18.) rendelet.

szakfeladat megnevezése	kötelezően ellátandó vagy önként vállalt?	pénzben vagy természetben?	jegyzői, képviselő-testületi vagy polgármesteri hatáskör?	jogszabályi hely	feladatellátásra kötelezett
kiegészítő gyermekvédelmi támogatás	kötelezően ellátandó	pénzben	jegyzői hatáskör	Gyvt. 20/B. §	települési önkormányzat
óvodáztatási támogatás	kötelezően ellátandó	pénzben (vagy természetben) ¹⁹	jegyzői hatáskör	Gyvt. 20/C. §	települési önkormányzat
rendkívüli gyermekvédelmi támogatás	kötelezően ellátandó	pénzben (vagy természetben) ²⁰	polgármesteri hatáskör	Gyvt. 21. §	települési önkormányzat
rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	kötelezően ellátandó	természetben ²¹	jegyzői hatáskör	Gyvt. 19– 20/A. §	települési önkormányzat

¹⁹ A Gyvt. 20/C. § (4) bekezdése kimondja: a helyi önkormányzat rendeletében előírhatja, hogy az első alkalommal folyósításra kerülő pénzbeli támogatás helyett a szülőnek gyermeke részére természetbeni támogatás nyújtható.

²⁰ A Gyvt. 18. § (5) bekezdésének értelmében, a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás – a települési önkormányzat képviselő-testületének döntése alapján – természetbeni ellátás formájában is nyújtható, különösen a védelembe vett gyermekek számára. Ugyanezen paragrafus (6) bekezdését alapul véve, természetbeni ellátásnak minősül különösen az általános iskolás gyermekek tankönyv- és tanszerellátásának támogatása, valamint a tandíj, az egészségügyi szolgáltatásért fizetendő térítési díj, illetve egyéb ellátások kifizetésének átvállalása.

²¹ A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény összetett, több részből álló ellátási forma. Egyrészt, gyermekétkeztetési térítési díjkedvezményre jogosít. Másrészt, a jogosultat külön jogszabályban meghatározott egyéb kedvezmények is megilletik. Harmadrészt pedig – és esetünkben ez a leglényegesebb pont –, évente két ízben nyújtott támogatást jelent, amelynek esetenkénti összegéről az Országgyűlés a mindenkor, központi költségvetésről szóló törvény elfogadásával egyidejűleg dönt. Míg azonban ez a kétszeri juttatás korábban készpénzben járt, az Szt. 2012. október 1-jétől hatályos változása értelmében, ma már fogyasztásra kész étel, ruházat, valamint tanszer vásárlására felhasználható Erzsébet-utalvány formájában *kell* nyújtani. Ebből kifolyólag, míg előzőleg a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény egyidejűleg pénzbeli és természetbeni ellátásnak minősült, a jelenleg hatályos törvény értelmében már egyértelműen természetbeni juttatási forma.

szakfeladat megnevezése	kötelezően ellátandó vagy önként vállalt?	pénzben vagy természetben?	jegyzői, képviselő-testületi vagy polgármesteri hatáskör?	jogszabályi hely	feladatellátásra kötelezett
nevelési segély	önként vállalt	pénzben	polgármesteri hatáskör	B-L. Ö. 42/2012. (X. 18.) 8. §	nem kötelező feladat
tömegközlekedési támogatás	önként vállalt	pénzben ²²	polgármesteri hatáskör	B-L. Ö. 42/2012. (X. 18.) 9. §	nem kötelező feladat
szociális tanulmányi ösztöndíj	önként vállalt	pénzben	polgármesteri hatáskör	B-L. Ö. 42/2012. (X. 18.) 10. §	nem kötelező feladat
beiskolázási segély	önként vállalt	pénzben	polgármesteri hatáskör	B-L. Ö. 42/2012. (X. 18.) 12. §	nem kötelező feladat
karácsonyi segély	önként vállalt	pénzben	polgármesteri hatáskör	B-L. Ö. 42/2012. (X. 18.) 13. §	nem kötelező feladat
étkezési térítési díjkedvezmény	önként vállalt	természetben	polgármesteri hatáskör	B-L. Ö. 42/2012. (X. 18.) 14. §	nem kötelező feladat
a gyermekek védőoltásköltségeinek átvállalása	önként vállalt	természetben	polgármesteri hatáskör	B-L. Ö. 42/2012. (X. 18.) 15. §	nem kötelező feladat

4. táblázat: Az ötödik kerületben biztosított gyermekvédelmi ellátások rendszere

²² Miként a fűtési szezonban történő időszaki támogatás kapcsán, úgy itt is fennáll a paradoxon, miszerint annak ellenére, hogy az ellátás elméletileg kifejezetten egy adott szükséglet (esetünkben: a tömegközlekedés ingyenes igénybevétele) kielégítését célozza, mégis készpénzben kerül kifizetésre. Jelen vonatkozásban, ez ráadásul különösen kiélezett helyzetet teremt, hiszen helyi szinten köztudott, hogy a kis alapterületű ötödik kerület diákjai közül rengetegen nem is használják a BKV-t, mivel egyszerűen besétálnak az iskolába, a támogatást mégis felveszik. Van tehát némi zavar a jogalkotó szándékában, ami a megállapított ellátások jellegében is kifejezésre jut.

A pénzben és természetben nyújtott ellátások *finanszírozása* egyfelől lakosságszám alapján számított normatív hozzájárulásból történik; másfelől pedig, a normatív jogon megítélt támogatások folyósítási összegének bizonyos százalékát vissza lehet igényelni a központi költségvetésből. Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzata az ilyen módon a központi költségvetés által nyújtott hozzájárulásokat egészíti ki a saját költségvetéséből.

A törvények nem csupán a képviselő-testülethez delegálnak feladatokat, hanem az önkormányzat jegyzőjének *hatáskörébe* is, aki ezeket a kötelezettségeket államigazgatási eljárás keretében teljesíti. Ám ez mégsem jelenti azt, hogy az állam teljes egészében átvállalná a finanszírozást: a hozzájárulás mértéke ellátási formánként eltérő lehet. Egy egyszerű és közérthető példával élve: míg az időskorúak járadéka esetében az állami finanszírozás aránya 90, addig a foglalkoztatást helyettesítő támogatás tekintetében mindössze 80 százalékos. Az „önrészt” is igénylő jegyzői hatáskörökön túl, két további típust különíthetünk el: az önkormányzati finanszírozást is igénylő képviselő-testületi, valamint a csak önkormányzati finanszírozást igénylő, önként vállalt képviselő-testületi hatásköröket. (sz. n. 2012: 18–20)

Az ötödik kerületben biztosított ellátásokról szóló részt összegezve, *bebizonyosodni látszik* az az előzetes feltevés, miszerint az önkormányzat szociális téren kifejezetten „bőkezű”, és sok juttatási formát biztosít a lakosság számára. Ezt a tényt a munkatársakkal folytatott beszélgetések, interjúk is alátámasztják – egyikük például kifejezetten rámutatott arra, hogy míg más településeken (illetve kerületekben) előfordulhat arra vonatkozó szabályozás, hogy egy ügyfél összesen hány ellátást vehet igénybe, Belváros-Lipótvárosban ilyen jellegű megkötés nincs. Ebben az értelemben, „ha valaki bejön az utcáról, minden ügyintézőt végigjárhat”, az iránt érdeklődve, hogy „tőle” vajon milyen segínyt kaphat.

Fontosnak tartom, hogy a fenti, vázlatszerű bemutatás után, bizonyos ellátási formákat részleteikben is ismertessek, közelebb hozva ezáltal a témát az Olvasóhoz. Ennek megfelelően, a most következő fejezetben Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzata *lakhatáshoz kapcsolódó juttatásait* (tágabb értelemben, lakáspolitikájának, illetve lakhatáshoz kapcsolódó szociálpolitikájának egészét) veszem szemügyre.

V. Ami a lakhatást illeti

V. 1. Lakásfenntartási támogatás

Az első, behatóbban elemzett segélytípus a *lakásfenntartási támogatás*.²³ A juttatás biztosítása minden egyes települési önkormányzat számára kötelező, és a jegyző hatáskörébe tartozik. Jogszabályi szinten az irányadó az Szt. 38–39. §-a, továbbá a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól szóló 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet 20–24. §-a.

A lakásfenntartási támogatás a *szociálisan rászoruló háztartások részére*, a háztartás tagjai által lakott lakás, vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség fenntartásával kapcsolatos rendszeres kiadásai viseléséhez nyújtott hozzájárulás, amely az Szt.-ben nevesített költségek enyhítéséhez vehető igénybe. Így: a villanyáram-, a víz- és a gázfogyasztás, a távhőszolgáltatás, a csatornahasználat és a szemétszállítás díjához, a lakbérhez vagy az albérleti díjhoz, a lakáscélú pénzügyi kölcsön törlesztőrészletéhez, a közös költséghez, illetve a tüzelőanyag költségeihez. A segélyt a lakásfenntartással összefüggő azon rendszeres kiadásokhoz kell nyújtani, amelyek megfizetésének elmaradása a kérelmező lakhatását a legnagyobb mértékben veszélyezteti.

A *jogosultak köre* alapvetően kétfelé bontható: egyrészt, az Szt.-ben meghatározott feltételek szerint jogosultakra (a részükre folyósított ellátás pontos megnevezése normatív lakásfenntartási támogatás); másrészt azokra, akik adósságkezelési szolgáltatásban részesülnek, és ennek okán jár nekik lakásfenntartási támogatás is.²⁴ Normatív lakásfenntartási támogatásra az a személy jogosult, akinek a háztartásában az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori

²³ Hangsúlyoznám, hogy kizárólag az állam által kötelezően biztosítandó feladatként előírt ellátási formáról fogok írni. A helyi lakásfenntartási támogatás intézménye ugyanis, amint arra már fentebb is utaltam, 2012. január 1-jével végleg megszűnt.

²⁴ Fontos azonban rámutatni arra, hogy ez a kettébontás a folyósítás szempontjából lényegi különbséget nem jelent, arra csupán a törvény célja szerinti tartalmi elkülönítés érdekében van szükség.

legkisebb összegének (2012-ben 28.500 forint) 250 százalékát (2012-ben 71.250 forint), és a háztartás tagjai egyikének sincs vagyona.²⁵

Az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelem megegyezik a háztartás összjövedelmének és a fogyasztási egységek összegének hányadosával.²⁶ A fogyasztási egység értéke a háztartás első nagykorú tagjának tekintetében 1,0; a második nagykorúra vonatkozólag 0,9; minden további nagykorú esetében 0,8; az első és a második kiskorú tekintetében személyenként 0,8; minden további kiskorú esetében pedig 0,7. Amennyiben valamely nagykorú magasabb összegű családi pótlékban vagy fogyatékosági támogatásban részesül, illetőleg valamely kiskorú okán magasabb összegű családi pótlékot folyósítanak, a rá tekintettel figyelembe vett arányszám 0,2-del növekszik. Fontos továbbá felhívni a figyelmet arra is, hogy amennyiben a háztartásban gyermekét egyedülállóként nevelő szülő él, az esetében megállapított arányszám úgyszintén 0,2-del magasabb.

A támogatás havi szintjének meghatározása legalább ugyanennyire bonyolult. Alapvetően két kategóriáról beszélhetünk. Azok esetében, akik háztartásában az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 50 százalékát (2012-ben 14.250 forint), a hozzájárulás a lakásfenntartás elismert havi költségének a 30 százaléka. Másfelől, azok számára, akik háztartásában az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelem az említett 14.250 forintot

²⁵ Az Szt. értelmében, vagyonnak minősül az a hasznosítható ingatlan, jármű, továbbá vagyoni értékű jog, amelynek külön-külön számított forgalmi értéke az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a harmincszorosát (2012-ben 855.000 forint), vagy együttes forgalmi értéke az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a nyolcvanszorosát (2012-ben 2.280.000 forint) meghaladja. A szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetbeni ellátások jogosultsági feltételeinek vizsgálatánál nem minősül vagyonnak az az ingatlan, amelyben az érintett személy életvitelszerűen lakik; az a vagyoni értékű jog, amely az általa lakott ingatlanon áll fenn; továbbá, a mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjármű.

²⁶ A fogyasztási egység a társadalomkutatás egyik központi jelentőségű fogalma, amely az ekvivalenciaskála névre keresztelt konstruktumból vezethető le. Az ekvivalenciaskála azt mutatja meg, hogy egy személy egy adott demográfiai összetételű háztartás tagjaként hányszor magasabb/alacsonyabb költséggel tudja elérni ugyanazt a jóléti szintet, amit egyedülállóként egy meghatározott összegből tudna megvalósítani. Az eljárás azért tekinthető pénzügyi szempontból korrektebbnek, mint ha – laikus észjárással – minden személy arányszámát szimplán 1-nek tekintenénk, mert köztudott, hogy egy háztartásban vannak olyan kiadások, amelyek állandóak, és így együtt élő emberek közössége esetén fajlagosan kisebbek. Tipikusan ilyenek a lakhatással kapcsolatos költségek, hisz attól függetlenül, hogy egy adott háztartásban hányan élnek, ugyanakkora (vagy legfeljebb minimálisan magasabb) lesz például a fűtési számla. Mindent egybevetve, fogyasztási egységnek – az Szt. által alkalmazott definíciónak megfelelően – a háztartás tagjainak a háztartáson belüli fogyasztási szerkezetet kifejező arányszámát tekintem.

meghaladja, a segély a lakásfenntartás elismert havi költségének és a támogatás mértékének (TM) a szorzata. Az összeg azonban egyik esetben sem lehet kevesebb, mint 2.500 forint, valamint azt 100 forintra kerekítve kell meghatározni.

Azonban, itt *újabb „akadályba”* ütközünk: ki kell ugyanis számolnunk a lakásfenntartás elismert havi költségét. Ez a tényező az egy négyzetméterre jutó elismert havi költség és az elismert lakásnagyság szorzata, ahol az egy négyzetméterre jutó elismert havi költséget – az energiaárak várható alakulására figyelemmel – a mindenkori, éves központi költségvetésről szóló törvény határozza meg (2012-ben 450 forint); az elismert lakásnagyság pedig a háztartás tagjainak számától függ: egy fő tekintetében 35, két főre vonatkozólag 45, három fő esetében 55, négy fő tekintetében 65 négyzetméter, négy főnél több esetében pedig személyenként további 5-5 négyzetméter azzal, hogy az így elismert lakás nagysága legfeljebb akkora lehet, mint a jogosult által lakott lakás tényleges nagysága.

És még mindig nem értünk a végére, hiszen meg kell adnunk a TM kiszámításának módját is. Ez az alábbi, komplikált képlet: $TM = 0,3 - (J - 0,5 NYM) / NYM * 0,15$ – ahol a J a jogosult háztartásában az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelmet, az NYM pedig az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét jelöli. A TM-et századra kerekítve kell meghatározni.

Amennyiben az Olvasó netalántán *úgy érezné*, hogy a fenti, megközelítőleg kétoldali terjedelmű levezetés *érthetetlen és átláthatatlan*, ebben a meggyőződésében nem kívánom megingatni. E helyett inkább azt a figyelemfelhívó kérdést tenném fel, hogy vajon a megfelelő űrlapot a kezébe véve, mennyit érthet meg mindebből az a szociálisan rászorult, vélhetőleg kifejezetten alacsony iskolai végzettségű személy, aki számára a rendszert tulajdonképpen kitalálták? Nem kommentálnám. Az biztos, hogy a megannyi definíciót és paramétert tartalmazó, bonyolult számításokat, valamint egyes (változó) összegek (például elismert havi költség) esetében cirkalmas jogszabályokban való utánajárást igénylő folyamat végigvezetése komoly szellemi erőpróba.²⁷

Hogy a rendszer mégis kissé életszerűbbnek tűnjön (habár, nyilvánvalóan nem az), elvégzek néhány, fiktív személyekkel operáló modellszámítást. *Első példánk* főszereplője R., aki egyedül élő, öregségi nyugdíjas hölgy. Havi jövedelme 50.000 forint, és mivel

²⁷ A teljes igazsághoz ugyanakkor hozzátartozik, hogy a nyakatekert műveletek elvégzése ma már nem teljes mértékben az ügyintézők feladata, abban ugyanis jelentős segítséget nyújt a helyi, számítógépes szociális program. Ez komoly könnyebbség a korábbi manuális, „papíralapú” módszerhez képest.

háztartásának egyedüli tagja, a fogyasztási egység értéke esetében 1,0. Így háztartásában az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelem összege 50.000 forint, amivel a 71.250 forintos jogosultsági határ alá esik. Tekintve, hogy vagyona nincs (az általa lakott, saját tulajdonú ingatlan nem számít annak), jár neki a normatív lakásfenntartási támogatás. Mivel jövedelme magasabb, mint 14.250 forint, a második kategóriába esik bele, azaz esetében a támogatás havi szintje a lakásfenntartás elismert havi költségének és a TM-nek a szorzata. R. lakásának alapterülete 50 négyzetméter, mivel azonban egyedül él, a rá vonatkozólag elismert lakásnagyság mindössze 35 négyzetméter. Lakásfenntartásának elismert havi költsége, ennek megfelelően: $35 * 450 \text{ forint} = 15.750 \text{ forint}$. Ugyanakkor: $TM = 0,3 - (J - 0,5 \text{ NYM}) / \text{NYM} * 0,15 = 0,3 - (50.000 \text{ forint} - 0,5 * 28.500 \text{ forint}) / 28.500 \text{ forint} * 0,15 = 0,11$. Így a végeredmény: $15.750 \text{ forint} * 0,11 = 1.732,5$ (!) forint, ami (nagyjából két, maximum három, önkiszolgáló étteremben elfogyasztott ebéd ára) finoman szólva is elhanyagolható támogatásnak tekinthető. A helyzet annyiban rózsásabb, hogy mivel a juttatás mértékének mindenképpen el kell érnie a 2.500 forintot, R. részére ekkora összegű ellátás kerül megítélésre.²⁸

Kissé sarkítva azonban, még így is elmondható, hogy a segély megállapítása iránti kérelem pontos benyújtásával kapcsolatos utánajárásból fakadó nehézségek és kellemetlenségek R.-nél megjelenő, *nem pénzbeli költségei jóval meghaladják a realizált hasznót*, amiből kifolyólag az ellátási formát „nem éri meg” igényelni. (Véleményem szerint, igen sokan lehetnek, akik így gondolkodnak, ami – a közüzemi számlák nagyságrendjéből kiindulva – egyáltalán nem meglepő.) Nagyon úgy tűnik tehát, hogy az államnak sikerült egy olyan helyzetet teremtenie, amelynek során a „jótét adományozó” szerepében tetszeleghet (hiszen, lakásfenntartási támogatást nyújt a rászorulóknak!), miközben az ezen kép felépítésével kapcsolatos kiadásai valójában teljes mértékben elhanyagolhatóak.

A *második példa* keretén belül, érdekességgéppen, kiszámoltam a támogatás lehetséges maximális összegét. Ennek a modellnek, természetesen, vannak bizonyos korlátai, hiszen az elismert lakásnagyság a háztartás tagjainak számától függ, arról pedig – értelemszerűen – nem áll rendelkezésemre adat, hogy mekkora létszámú Magyarország legnagyobb háztartása. Egy saját magam által kidolgozott becslést

²⁸ A példa pedig egyáltalán nem tekinthető szélsőségesnek: az egyik munkatárssal folytatott beszélgetésemből ugyanis az derült ki, hogy ez a 2.500 forint „az etalon” – ennél nagyobb támogatást a legritkább esetben állapítanak meg.

ugyanakkor reálisnak és megengedhetőnek tartok annak érdekében, hogy képet kapjunk arról, milyen „magasságokig” várható, hogy a lakásfenntartási támogatás összege „felszökjön”. Amint azt már fentebb közöltem, az elismert lakásnagyság négy fő tekintetében 65 négyzetméter, négy főnél több esetében pedig személyenként további 5-5 négyzetméter, azonban fontos kikötés, hogy az így elismert lakás nagysága legfeljebb akkora lehet, mint a jogosult által lakott lakás tényleges nagysága. Amennyiben feltesszük (és nagyon nagyot biztosan nem tévedünk ezzel), hogy a hazánkban létező legnagyobb háztartás tizenöt fős (az egyszerűség kedvéért, vegyük ezt az *Sz. család*nak), úgy ebben az esetben az elismert lakásnagyság: $65 \text{ négyzetméter} + 11 * 5 \text{ négyzetméter} = 120 \text{ négyzetméter}$.²⁹ A függvény maximalizálása céljából, a jövedelmet a lehető legalacsonyabbnak, tehát abszolút 0-nak kell tekintenünk, ami szintén nem túl reális, viszont szükséges feltételezés. Így a háztartás egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelme 0 forint.³⁰ Mivel ez nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 50 százalékát (14.250 forint), a kérelmező az első jogosultsági kategóriába esik bele, azaz lakásfenntartási támogatás gyanánt a lakásfenntartás elismert havi költségéhez viszonyított összeg potenciálisan megítélhető maximuma: 30 százaléka jár neki. Tekintve, hogy lakásfenntartásának elismert havi költsége $120 * 450 \text{ forint} = 54.000 \text{ forint}$, így a támogatás mértéke $54.000 \text{ forint} * 0,3 = 16.200$ (!!!) forint – ilyen „óriási” összeg lesz tehát havi szinten a 120 négyzetméteres ingatlanban élő *Sz. család* lakásfenntartási támogatása. Azon *Sz. családnak*, amelynek mindenfajta jövedelem hiányában kellene fenntartania egy óriási házat úgy, hogy mindeközben – nem mellesleg – tizenhárom gyermek adekvát felneveléséről is gondoskodik...

²⁹ Persze csak akkor, ha a szóban forgó háztartás ingatlanának alapterülete van ekkora nagyságú. Abból kiindulva, hogy ilyen magas gyermekszám esetén statisztikailag milyen kicsi az esély arra, hogy az illető család kiemelkedően jó anyagi helyzetű legyen, ez igen kevésbé valószínű, azonban a modell működőképessége megtartásának érdekében mégis elfogadjuk, hogy így van. (Lábjegyzet a lábjegyzetben: az, hogy valakinek mekkora az otthona, korántsem csupán a fizetőképességétől függ: többek között az is befolyásolja, hogy az elérhető lakásállomány milyen alapterületű ingatlanokból áll. Ha ehhez az érzelmi dimenziót szintén hozzávesszük, érdekes kép rajzolódik ki az ötödik kerület kapcsán, ahol a régi bérpaloták óriási lakásaiban nem ritkán magányos idősök élnek, akik emocionálisan ragaszkodnak otthonukhoz.)

³⁰ Mivel a számlálóban 0 szerepelt, a nevező pontos értékének ismerete a további számításhoz nem szükséges; érdekességképpen azonban, ezt is megadom. Amennyiben abból indulunk ki, hogy a család két, nagykorú szülőből, továbbá tizenhárom gyermekből áll; valamint, senki jogán nem jár magasabb összegű családi pótlék, illetve fogyatékossági támogatás, úgy a háztartásban a fogyasztási egységek összege: $1 * 1,0 + 1 * 0,9 + 2 * 0,8 + 11 * 0,7 = 11,2$.

Az ellátás kapcsán a hatályos jogszabály kimondja, hogy azt *elsősorban természetben* kell nyújtani, ami – erre már úgyszintén utaltam feljebb – *paradox*, hiszen a juttatás az Szt. szociális rászorultságtól függő *pénzbeli* ellátásokról szóló fejezetében kap helyet... Az mindenestre tény, hogy Belváros-Lipótváros elfogadta ezt az ajánlást, a kerületben élő rászorultak ugyanis a helyi gyakorlat szerint a támogatást nem szabadon felhasználható formában kapják, hanem úgy, hogy azt az önkormányzat a közüzemi szolgáltató felé folyósítja.³¹

A normatív lakásfenntartási támogatást *egy évre* kell megállapítani. Amennyiben a jegyző a kérelmet *elutasítja*, vagy az ellátást *megszünteti*, ugyanazon lakásra a döntés jogerőre emelkedésétől számított három hónapon belül a háztartás egyik tagja sem nyújthat be normatív lakásfenntartási támogatás iránti kérelmet, valamint egy éven belül benyújtott kérelem esetén az ellátás kizárólag természetben biztosítható.

Lakásfenntartási támogatás ugyanazon lakásra *csak egy jogosultnak* állapítható meg, függetlenül a lakásban élő személyek és háztartások számától. A települési önkormányzat pedig rendeletében a jogosultság egyéb feltételeként *előírhatja*, hogy a kérelem benyújtója, illetve az ellátás jogosultja a *lakókörnyezete rendezettségének* biztosítására vonatkozó feltételeket teljesítse.³² Fontos ugyanakkor felhívni a figyelmet arra, hogy ilyen jellegű gyakorlat Belváros-Lipótvárosban nincs, a lakásfenntartási támogatás kapcsán az önkormányzat nem végez *környezettanulmányt*. Az egyik munkatárs elmondása szerint, ennek oka egyrészt az, hogy nincs is rá kapacitás; másrészt pedig, a törvényben megfogalmazottak Budapestre, illetve az ötödik kerületre nézve kevésbé értelmezhetőek, azokat inkább a „vidéki porták” rendezettségének biztosítására találták ki.

³¹ Itt megjegyzendő, hogy az ellátás természetben történő biztosítása egyes esetekben eleve kötelező, ugyanis a 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet 22. § (1) bekezdésének értelmében, azon személy részére, akinél előrefizetős gáz- vagy áramszolgáltatást mérő készülék működik, a lakásfenntartási támogatást részben vagy egészben a készülék működtetését lehetővé tevő eszköz (kódhordozó) formájában *kell* nyújtani, ideértve a készülék feltöltésének elektronikus úton, a fogyasztó javára történő teljesítését is.

³² Az Szt. meglehetősen új keletű, 2012. január 1-jétől hatályos módosítása – amely az aktív korúak ellátása kapcsán ugyanazon feltételekkel hatályos – alapvetően azt célozza, hogy aki nem „söpröget a saját háza táján” (azaz, nem gondozza „megfelelően” az ingatlanát, annak udvarát, illetőleg a környező járdát), az ne juthasson állami segítséghez. A rendeletben megállapított feltételek teljesítésére a kérelmezőt, illetve a jogosultat megfelelő, de legalább ötnapos határidő tűzésével a jegyző szólítja fel, az elvégzendő tevékenységek konkrét megjelölésével.

V. 2. Adósságkezelési szolgáltatás

Az *adósságkezelési szolgáltatás*³³ szintén kötelezően biztosítandó ellátási forma, amely azonban a képviselő-testület hatáskörébe tartozik.³⁴ A rá vonatkozó rendelkezéseket az Szt. 55–55/C. §-a, a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól szóló 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet 51–56. §-a, valamint Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának a szociális juttatások rendszeréről szóló 41/2012. (X. 18.) rendeletének 20–26. §-a foglalja magában. A helyi szintű jogszabály ebben az esetben azért kiemelten fontos, mert az Szt. 55/C. § (4) bekezdésének értelmében, az önkormányzat saját rendeletében határozhatja meg az adósságkezelési szolgáltatás részletes szabályait – így különösen a helyben elismerhető lakásnagyságot és minőséget, az adósságkezelési szolgáltatásba bevont adósságtípusok körét és összegük felső határát, az adósságcsökkentési támogatás folyósításának módját, az adósságkezelési szolgáltatásra vonatkozó jövedelmi és vagyoni jogosultsági feltételeket, a hitellel terhelt ingatlan forgalmi értékének megállapítási módját, az eljárási szabályokat, az adósságkezelési tanácsadást végző intézmény által ellátandó feladatokat, valamint az adósságkezelési tanácsadáson való részvétel módját.

Az adósságkezelési szolgáltatás a *szociálisan rászorult személyek részére* nyújtott, lakhatást segítő ellátás, amely az Szt. által nevesített adósságok enyhítésére fordítható. Így felhasználható: közüzemi díjtartozáshoz (áram, víz, vezetékes gáz, távhőszolgáltatás, csatornahasználat, szemétszállítás, valamint központi fűtés költségei), lakbérhátralékhoz, lakáscélú pénzügyi kölcsön hátralékához, illetve közösköltség-hátralékhoz.³⁵ Amennyiben többféle kezelendő adósság van, és azok együttes összege a később kifejtendő

³³ A szakfeladat elnevezése nem a legszerencsésebb, azt ugyanis valójában nem a szociális szolgáltatások között tartjuk számon.

³⁴ Megjegyzendő, hogy az Szt. szerint az ellátást alapesetben nem muszáj nyújtani, azaz a helyi döntéshozónak van mérlegelési lehetősége. A fővárosi kerületi, illetve a 40.000-nél magasabb lakosságszámú önkormányzatoknak ugyanakkor mindenképpen biztosítaniuk kell adósságkezelési szolgáltatást – ennek megfelelően, Belváros-Lipótváros tekintetében kötelező feladatról beszélhetünk.

³⁵ Lakáscélú pénzügyi kölcsön hátralékához 2010 februárja óta vehető igénybe a juttatás, ami törvényi szinten nagyobb „engedékenységet” jelez.

mértéket meghaladja, az adós csak ahhoz a tartozásához kaphat támogatást, amely a lakhatási feltételeit a leginkább veszélyezteti.

Az ellátásra az a személy (illetve családja) *jogosult*, akinek adóssága az 50.000 forintot meghaladja, és akinek tartozása legalább hathavi, vagy akinél a közüzemi díjtartozás következtében a szolgáltatást kikapcsolták; továbbá, akinek a háztartásában az egy főre (tehát nem fogyasztási egységre!) jutó havi jövedelem nem haladja meg az önkormányzat rendeletében meghatározott összeghatárt; valamint, aki a településen elismert minimális lakásnagyságot és minőséget meg nem haladó lakásban lakik – feltéve, hogy vállalja az adósság és a települési önkormányzat által megállapított adósságcsökkentési támogatás különbözetének megfizetését, továbbá az adósságkezelési tanácsadáson való részvételt. Az említett összeghatárt úgy kell szabályozni, hogy jogosultsági feltételként az öregségi nyugdíj mindenkor legkisebb összegének 150 százalékánál (2012-ben 42.750 forint), egyedül élő esetén annak 200 százalékánál (2012-ben 57.000 forint) alacsonyabb jövedelmet nem lehet előírni. Belváros-Lipótváros rendelete összhangban van ezzel a törvényi követelménnyel, az önkormányzat azonban nem vállal többet az elvart minimumnál, azaz a fent említett jövedelmi határoktól az ügyfelek számára pozitív irányban – alapesetben – nem tér el.³⁶

A *helyben elismert lakásnagyság* mértéke az alábbiak szerint alakul: egy vagy két fő tekintetében 75, három főre vonatkozólag 90, négy fő esetében 100 négyzetméter, négy főnél több tekintetében pedig személyenként további 10-10 négyzetméter – ami, véleményem szerint, azért különösen érdekes, mert amint azt fentebb láthattuk, a lakásfenntartási támogatás kapcsán a szabályozás merőben más jellegű volt.³⁷ Az ötödik kerület előírja továbbá, hogy a kérelmező lakásában együtt élők egyike sem rendelkezhet az Szt. fogalma szerinti *vagyonnal*, kivéve az adósságteherrel érintett lakást.

Az *adósságkezelési tanácsadást* a Belvárosi Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálatnál szervezik. Ennek keretében, adósságkezelői tanfolyamot végzett szociális szakember működik közre annak érdekében, hogy a bajba jutott személy talpra tudjon állni.

³⁶ Kivételes méltányosságból azonban, ezt 10 százalékos mértékben megteheti. A döntés az Egészségügyi, Szociális és Lakás Bizottság kezében van.

³⁷ Belváros-Lipótváros helyi rendelete tehát ebből a szempontból „bőkezűbb”, mint a törvény.

A családsegítő munkatársának feladatai *az alábbiak*:

- tájékoztatja az adóst az adósságkezelési szolgáltatás feltételeiről;
- az adós hozzájárulásával megvizsgálja annak gazdálkodását, fizetési kapacitását és készségét, és ennek alapján írásbeli javaslatot tesz a Polgármesteri Hivatal felé az adósságkezelési szolgáltatásba történő bevonásra/az elutasításra;
- együttműködési megállapodást köt az adóssal az adósság rendezésének feltételeiről;
- folyamatosan kapcsolatot tart az adóssal, és havonta legalább egyszer személyesen is találkozik vele;
- amennyiben a megállapodás bármely rendelkezésének megszegését észleli, erről tizenöt napon belül értesíti a Polgármesteri Hivaltat;
- szükség esetén, kezdeményezi az adósságkezelési szolgáltatás meghosszabbítását vagy megszüntetését;
- valamint, az adósságkezelési szolgáltatásban részesülő személy tanácsadason való részvételéről negyedévenként tájékoztatja a Polgármesteri Hivaltalt.

Az adósságkezelési szolgáltatásnak tehát két eleme van: az adósságcsökkentési támogatás, illetve az adósságkezelési tanácsadás.³⁸ Az Szt. értelmében, a *támogatás mértéke* nem haladhatja meg az adósságkezelés körébe vont adósság 75 százalékát, és összege legfeljebb 300.000, illetve – kivételes esetben – 600.000 forint lehet.³⁹ Ez a speciális eset akkor áll elő, ha az adósság a később kifejtendő „alapidőszak” alatt nem kezelhető; ha a tartozás lakáscélú pénzintézeti kölcsön hátraléka; ha az adósság mértéke meghaladja a 200.000 forintot, illetőleg a hitellel terhelt ingatlan forgalmi értékének 50 százalékát; valamint, ha az adós hozzájárul ahhoz, hogy az adósságkezelés befejezéséig ingatlanára a támogatás összegét biztosító jelzálogjogot, illetőleg elidegenítési és terhelési tilalmat jegyezzenek be. Fentieknek megfelelően, az adósságkezelési szolgáltatásba bevont adósság összegének felső határa nem haladhatja meg a 400.000, illetve a speciális esetben a 800.000 forintot. Az ellátás pontos összegét pedig a képviselő-testület Egészségügyi, Szociális és Lakás Bizottsága állapítja meg az egyedi helyzetek (így különösen az adós fizetőképessége, jövedelmi, vagyoni helyzete) figyelembevételével, előnyben részesítve a

³⁸ Ezeken felül pedig, amint azt már a lakásfenntartási támogatás részletezésénél jeleztem, mindazok, akik adósságkezelési szolgáltatásban részesülnek, jogosultak erre az ellátásra is.

³⁹ 2010 februárja előtt a két megfelelő összeg 200.000, illetve 400.000 forint volt, a törvény tehát ezen a ponton „bőkezűbbé” vált.

három- és többgyermekes családokat, a gyermeküket egyedül nevelőket, a 70 éven felüli időseket, valamint a 67 százalékot meghaladóan rokkantakat, illetve a súlyosan fogyatékos személyeket. A *helyi gyakorlat* az, hogy a juttatást általában megítélik, ráadásul a lehetőségek szerinti maximális szubvenciót biztosítva – itt is tetten érhetőek tehát az önkormányzat jó anyagi körülményei.

Az adósságcsökkentési támogatás vissza nem térítendő szociális juttatásnak minősül, és azt *természetben* nyújtják (a szolgáltató felé folyósítva), az adós vállalásától függően egy összegben vagy havi részletekben (ez alól a speciális eset kivétel). Azon személynek, akinél a gáz-, illetve áramszolgáltatási díjtartozás miatt a szolgáltatást kikapcsolták, annak visszaállítása érdekében előrefizetős gáz- vagy áramszolgáltatást mérő készülék is biztosítható – feltéve, hogy tartozásának megfizetése céljából megállapodást köt a szolgáltatóval, valamint legalább egy évre vállalja a készülék rendeltetésszerű használatát.

A szolgáltatás *időtartama* legfeljebb tizennyolc hónap lehet, amely indokolt esetben egy alkalommal, hat hónappal meghosszabbítható. Amennyiben a kivételes helyzet áll elő, úgy a szóban forgó intervallum legalább huszonnégy, legfeljebb azonban hatvan hónap. Az adósságcsökkentési támogatás *tovább nem folyósítható*, és a kifizetett összeget vissza kell téríteni, ha a jogosult az adósságkezelési tanácsadást nem veszi igénybe; ha az általa vállalt adósságtörlesztés (önrész) háromhavi részletét nem teljesíti; valamint, ha az adósságkezelési szolgáltatás igénybevételének időtartama alatt a lakásfenntartási kiadásokkal kapcsolatos fizetési kötelezettségének három hónapig nem tesz eleget.⁴⁰ Amennyiben a támogatást ezen okokból kifolyólag szünetetik meg, úgy az negyvennyolc hónapon belül ismételten nem ítéltető oda.⁴¹ A szolgáltatás lezárásától (nem megszüntetésétől!) számított huszonnégy hónapon belül pedig úgyszintén nem vonható az ellátás körébe az érintett személy.⁴² Helyi sajátosság, hogy akkor is meg kell szüntetni a folyósítást, illetve vissza kell téríteni a juttatás összegét, ha a kérelmező lakása részét vagy egészét albérletbe adja, vagy egyéb módon hasznosítja; ha lakására tartási, életjáradéki vagy öröklési szerződést köt; valamint, ha hamis adatokat közölt. Továbbá, úgyszintén

⁴⁰ Fontos azonban megjegyezni, hogy az érintett személy azon adósságtípusba sorolható tartozás visszafizetésére, amelyhez kapcsolódóan adósságcsökkentési támogatásban nem részesül, nem kötelezhető.

⁴¹ Ez az időtartam korábban huszonnégy hónap volt, a törvényi változás tehát, a megelőző szabályozáshoz képest, szigorítást jelentett.

⁴² Ez az időtartam korábban tizenkettő, illetve hat hónap volt, tehát itt is szigorodásról beszélhetünk.

belváros-lipótvárosi jellegzetesség, hogy az az önkormányzati bérlakásban élő adós, akinek bérleti szerződését lakbérhátraléka miatt mondták fel, csak abban az esetben vonható be az ellátotti körbe, ha ennek köszönhetően adósságát teljes egészében rendezni tudja, a bérbeadó pedig igazolja, hogy ily módon a bérleti jogviszonyt vissza fogja állítani.

Adósságkezelési szolgáltatás ugyanazon lakásra *csak egy jogosultnak* állapítható meg, függetlenül a lakásban élő személyek és háztartások számától. A szakbizottság döntése előtt a Népjóléti Osztály munkatársa és a Belvárosi Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat családgondozója a kérelmező jövedelmi, vagyoni viszonyairól, illetve életkörülményeiről részletes helyszíni *környezettanulmányt* készít, melynek célja annak megállapítása, hogy az ellátásba való bevonással a lakhatási feltételek biztosítottá válnak-e.

Összegezve tehát, megállapítható, hogy az adósságkezelési szolgáltatás – szemben a gyakorlatilag teljes mértékben normatív jellegű lakásfenntartási támogatással – olyan ellátási forma, amely esetében a törvény csupán keretszabályokat határoz meg, az önkormányzat azonban *számos elem* tekintetében saját jogkörében mérlegelve, *diszkrecionálisan* járhat el. Ennek megfelelően, a juttatás Belváros-Lipótvárosban is rendelkezik helyi sajátosságokkal, nagy általánosságban véve azonban elmondható, hogy ezek követik a törvény által előírt minimumkövetelményeket, azaz az önkormányzat által nyújtott adósságkezelési szolgáltatás nem minősíthető különösebben „bőkezűnek”.

V. 3. Lakbértámogatás

A lakhatással kapcsolatos egyik kiemelten fontos, megint csak kötelező ellátási forma a *lakbértámogatás*, amely (erről már fentebb is szóltam) – a szó legszorosabb értelmében véve – ugyan nem az Szt.-hez kapcsolódik, tartalmát tekintve azonban mindenképpen idesorolható. A juttatásról alapvetően a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (Lakástörvény, Ltv.) rendelkezik. A jogszabály 34. § (3) bekezdésében ugyanis azt találjuk, hogy a szociális helyzet alapján történő bérbeadással érintett bérlők részére az önkormányzat lakbértámogatást állapít meg, amelynek kapcsán a jogosultság feltételeit és eljárási szabályait helyi rendeletben kell meghatározni. Valamint, a bérbeadó a jogosultság fennállását évente felülvizsgálja, és a feltételek megszűnése esetén a lakbértámogatás nyújtását megszünteti. A megfelelő, alacsonyabb szintű jogszabályi hely Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának a tulajdonában álló

lakások lakbérének mértékéről és a lakbértámogatásról szóló 34/2007. (X. 19.) rendeletének (az úgynevezett „lakbérrendeletnek”) a 13–16. §-a. Ennek értelmében, az aláíró a polgármester; az ellátás célja a *szociális alapú lakáshasználók lakbérköltéseinek enyhítése*.

Lakbértámogatásra az a személy *jogosult*, aki az önkormányzat tulajdonában álló, szociális alapon bérbe adott lakás bérelője; akinek a lakásában az együtt élő családtagok egy főre (nem fogyasztási egységre!) jutó, átlagos havi jövedelme a kérelem benyújtását megelőző hónapban nem haladta meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 250 százalékát (2012-ben 71.250 forint), illetve egyedül élő esetében 300 százalékát (2012-ben 85.500 forint); aki (illetve, akinek családja) nem rendelkezik olyan forgalomképes, ingó vagy ingatlan vagyonnal, amelynek együttes forgalmi értéke meghaladja az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének háromszázszorosát (2012-ben 8.550.000 forint); valamint, aki a településen elismert minimális lakásnagyságot és minőséget meg nem haladó lakásban lakik.

Mindenekelőtt, fontos tisztázni az ötödik kerületben *szociális lakásbérletre jogosultak körét*. Erre vonatkozóan az önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásának feltételeiről szóló 38/2007. (X. 19.) rendelet (az úgynevezett „lakásrendelet”) az irányadó – a szociális, jövedelmi és vagyoni feltételekről a 7. §-ból tájékozódhatunk. A lakáskiutaláshoz az alábbi kritériumok együttes fennállása szükséges: a kérelmezőnek (illetve, házas- vagy élettársának, vagy esetlegesen vele együtt költözni kívánó más, közeli hozzátartozójának) tulajdonában, haszonélvezetében, illetve bérletében nem lehet másik, beköltözhető lakás; az egy főre jutó havi jövedelem nem haladhatja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 300 százalékát (2012-ben 85.500 forint), egyedül élő esetén annak 350 százalékát (2012-ben 99.750 forint); továbbá, az érintett (illetve, vele együtt költözni kívánó közeli hozzátartozója) nem rendelkezhet olyan vagyonnal, amelynek együttes forgalmi értéke meghaladja az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének háromszázötvenszeresét (2012-ben 9.975.000 forint), egyedül élő esetén annak háromszázszorosát (2012-ben 8.550.000 forint).⁴³ Nem

⁴³ Kivételes méltánylást érdemlő esetben, a jövedelmi értékhatártól – az Egészségügyi, Szociális és Lakás Bizottság javaslatára – a polgármester 10 százalékkal eltérhet. Egyedi méltányosságra okot adó körülménynek minősül, ha a kérelmező gyermekét egyedül neveli; ha a kérelmező és családja – az egészségügyi hatóság szakvéleménye alapján – egészségre ártalmas lakásban lakik; ha a kérelmező családjában tartósan beteg személyről gondoskodnak; ha a kérelmező családjában három, vagy több gyermeket nevel; ha a kérelmező egyedül élő nyugdíjas; továbbá, ha a kérelmező tartósan munkanélküli.

létesíthető ugyanakkor szociális bérlet azzal, aki a pályázat benyújtásának időpontjában a tizennyolcadik életévét még nem töltötte be (kivéve, ha házasságkötéssel nagykorúvá vált); azzal, aki pályázatában valótlan adatokat közölt; továbbá azzal, akinek a már meglévő bérleményére hat hónapot meghaladó lakbértartozása áll fenn.⁴⁴

A *pályázat* üres lakás megléte esetén, illetve akkor írható ki, ha az üressé válás időpontja ismert. A kiírást a benyújtás határidejét megelőzően harminc nappal szükséges közzétenni, a pályázók számára pedig lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a lakást megtekinthessék. Egy pályázó az azonos időpontban meghirdetett lakások közül legfeljebb öt bérbevételére nyújthatja be igényét. Az érvényesen leadott dokumentációkat – az Egészségügyi, Szociális és Lakás Bizottság javaslatára – a polgármester bírálja el: ő dönt tehát a nyertes pályázó személyéről, valamint arról is, hogy a nyertes visszalépése vagy „kiesése” esetén ki az a sorrendben következő személy, akivel bérleti szerződést lehet kötni.⁴⁵ Az elbírálás során előnyben részesül az a pályázó, aki korábban a lakásbérlet szabályait tekintve jogkövető magatartást tanúsított. Előnyben *részesíthető* pedig az, aki legalább egyéves ötödik kerületi, állandó bejelentett lakcímmel rendelkezik; aki gyermekét egyedül neveli; aki családjában három, vagy több gyermeket nevel; aki egyedül élő nyugdíjas; továbbá, aki munkanélküli.⁴⁶

Szociális bérlet esetén a *lakásigény mértékét meg nem haladó* szobaszámú lakás adható bérbe. A lakásigény mértéke az alábbi: egy-két személy tekintetében egy, legfeljebb három lakószoba; három személyre vonatkozólag másfél, legfeljebb három és fél

⁴⁴ A legutolsó, véleményem szerint, igen szigorú kritérium, és kizár egy eléggé jó eszközt, a lefelé történő önkéntes lakásmobilitást.

⁴⁵ Amennyiben a nyertes a szociális bérletre való jogosultságát az értesítés kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem igazolja, az eljárásból „kiesik”.

⁴⁶ E helyütt megjegyzendő, hogy méltányosságból lehetőség van pályázaton kívüli szociális bérbeadásra is. Ez ügyben – az Egészségügyi, Szociális és Lakás Bizottság javaslatát figyelembe véve – a polgármester dönt. Előnyben részesíthető az, aki legalább egyéves ötödik kerületi, állandó bejelentett lakcímmel rendelkezik; aki gyermekét egyedül neveli; aki családjában három, vagy több gyermeket nevel; aki egyedül élő nyugdíjas; továbbá, aki munkanélküli. Nem szerezhethet ugyanakkor jogosultságot az, aki a kérelme benyújtását megelőző öt éven belül önkormányzati lakása bérleti jogáról pénzübeli térítés ellenében lemondott; lakását a magánforgalomban kisebb szobaszámú vagy alacsonyabb komfortfokozatú lakásra cserélte; illetve, beköltözhető ingatlanát elidegenítette.

lakószoba; négy személy esetében kettő, legfeljebb négy lakószoba; minden további személy tekintetében pedig fél-fél szobával nő a lakásigény mértékének felső határa.⁴⁷

Szociális lakást alapesetben *határozott időre*: öt évre kell bérbe adni. Ennek lejártakor azonban, a bérlet újabb öt évre szóló előbérleti jog illeti meg. Amennyiben a szociális, jövedelmi és vagyoni feltételek továbbra is fennállnak, a szerződést a bérlet kérelmére meg kell hosszabbítani. Ha azonban már nem állnak fenn, a meghosszabbítás csupán abban az esetben lehetséges, ha azt az Egészségügyi, Szociális és Lakás Bizottság javasolja; a Tulajdonosi és Elidegenítési Bizottság jóváhagyja; valamint, a bérlet vállalja a „lakbérrendeletben” foglalt, jövedelmi viszonyaihoz igazodó lakbér megfizetését. Amennyiben az érintett ez utóbbi feltételt elutasítja, részére – méltányosságból – komfort nélküli lakást lehet bérbe adni – a döntés az Egészségügyi, Szociális és Lakás Bizottság kezében van.⁴⁸

Ezen fontos fogalmi tisztázások után, térjünk most vissza a lakbértámogatásra! Az ellátás esetében az *elismert lakásnagyság* ugyanúgy alakul, mint ahogyan azt az adósságkezelési szolgáltatás kapcsán láthattuk: egy vagy két fő tekintetében 75, három főre vonatkozólag 90, négy fő esetében 100 négyzetméter, négy főnél több tekintetében pedig személyenként további 10-10 négyzetméter. Az ellátásból kizáró feltétel ugyanakkor, ha a kérelmező lakását részben vagy egészben albérlet, ágybérlet útján vagy más módon hasznosítja; ha olyan, valótlán adatot közölt, amely számára jogosulatlan előnyt jelentene; valamint, ha lakbértartozása van.⁴⁹

Az *ellátás mértéke* attól függ, hogy a kérelmező – a lehetséges kettő közül – melyik jogosultsági kategóriába esik bele. Azok esetében, akiknél az egy főre jutó, átlagos havi jövedelem a kérelem benyújtását megelőző hónapban nem haladta meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 200 százalékát (2012-ben 57.000 forint), illetve egyedül

⁴⁷ Az Egészségügyi, Szociális és Lakás Bizottságnak azonban itt is van diszkrecionális jogköre: egyedi elbírálás alapján, méltányosságból, a kérelmező lakók egészségi állapotára, illetve foglalkozására tekintettel, a fenti mértéktől legfeljebb másfél szobával eltérhet.

⁴⁸ A megfelelő kontextusba helyezés érdekében, itt most tennék egy rövid, statisztikai kitérőt: Belváros-Lipótváros területén 2012 szeptemberében 1.179 darab önkormányzati bérlakást regisztráltak. Amennyiben figyelembe vesszük a bérbeadás jogcímét, illetve módját, azt találjuk, hogy ezek majdhogynem 90 (!) százaléka (1.038 darab) szociális bérlakás. Ezenkívül, van 40 darab költségelvű és 32 darab piaci alapon bérbe adott ingatlan; továbbá, 59 darab házfelügyelői és 10 darab átmeneti lakás. Az egyik munkatárs elmondása szerint, ezek a számok – más kerületekkel való összehasonlításban – átlagosnak tekinthetők.

⁴⁹ Itt ismét a fentebb már említett, igen szigorú kritériummal állunk szemben.

elő esetében 250 százalékát (2012-ben 71.250 forint), a hozzájárulás a mindenkori szociális alaplakbér 20 százaléka. Másfelől, azok számára, akiknél a megfelelő határok az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 250 százaléka (2012-ben 71.250 forint), illetve egyedül élő esetében 300 százaléka (2012-ben 85.500 forint), a segély mértéke a mindenkori szociális alaplakbér 10 százaléka.

Szükséges tehát, hogy meghatározzuk, mekkora is a szóban forgó bázisösszeg. Erre vonatkozóan úgyszintén a 34/2007. (X. 19.) helyi rendelet ad tájékoztatást, közelebbről a 3. § (1) bekezdés. Ebből tudhatjuk ugyanis meg, hogy a 2010. évben milyen mértékű volt a lakás alapterülete és minősége (komfortfokozata) után növelő, illetve csökkentő tényezőkkel nem rendelkező *szociális lakás havi alaplakbére*.⁵⁰ Ennek értelmében, négyzetméterre számítva, egy összkomfortos lakásért 199, egy komfortosért 160, egy félkomfortosért 79, egy komfort nélküliért 61, egy szükséglakásért pedig 46 forintot kellett fizetni.⁵¹ Ezeket az összegeket azonban évi szinten emelni (indexálni) kell, illetve hozzájuk

⁵⁰ A lakbér mértékét az növeli, hogyha a lakás legalább egy lakószobája a Dunára néző ablakkal rendelkezik – ekkor a fizetendő díj 20 százalékkal magasabb. A lakbér mértékét csökkentő tényezőnek számít ugyanakkor, ha a lakás az alagsorban helyezkedik el; ha három-, vagy ennél többszintes lakóépület földszintjén fekszik, és valamennyi lakószoba ablaka az épület zárt udvarára néz; valamint, ha felvonó nélküli lakóépület negyedik, vagy ennél magasabb emeletén kap helyet. Ezen esetekben a lakbér rendre 10, 5, illetve 10 százalékkal csökken, azonban a kedvezmény együttes mértéke legfeljebb 20 százalékos lehet. Ezenkívül, ha a lakás műszaki állapota különösen kedvezőtlen (például, a lakás aládúcolt, egészségre ártalmas, nedves), e helyzet fennállásának időtartamára a bérlő szintén kérheti a lakbér mérséklését – a kedvezmény együttes mértéke azonban még így sem haladhatja meg az 50 százalékot. Kiemelendő továbbá, hogy amennyiben a bérbeadó megsemmisült, vagy életveszélyessé vált lakás tulajdonosát, illetve bérlőjét helyezi el, a képviselő-testület – egyedi méltányosságból – dönthet akár a lakbér teljes elengedéséről is.

⁵¹ Az egyes típusok részletes definícióját az önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyon nyilvántartási és adatszolgáltatási rendjéről szóló 147/1992. (XI. 6.) Korm. rendelet 4. számú mellékletéből tudhatjuk meg. Ennek értelmében: összkomfortos lakás az, amely 12 négyzetmétert meghaladó alapterületű lakószobával, főzőhelyiséggel és vécével, közművesítettséggel (villany- és vízellátással, szennyvízelvezetéssel), melegvíz-ellátással és központos fűtési móddal (táv-, egyedi központi vagy etázsűtővel) rendelkezik. A komfortos lakás ettől abban tér el, hogy utóbbiban egyedi fűtési módot (gázfűtést, szilárd- vagy olajtüzelésű kályhafűtést, illetve elektromos hőtároló kályhát) alkalmaznak. A félkomfortos lakás olyan, amely a komfortos lakás követelményeinek nem felel meg, azonban 12 négyzetmétert meghaladó alapterületű lakószobával és főzőhelyiséggel; továbbá, fürdőhelyiséggel vagy vécével és közművesítettséggel (legalább villany- és vízellátással); valamint, egyedi fűtési móddal rendelkezik. A komfort nélküli lakás a félkomfortos lakás követelményeinek sem felel meg, ugyanakkor 12 négyzetmétert meghaladó alapterületű lakószobával és főzőhelyiséggel; továbbá, a lakáson kívül vécé (árnyékszék)

kell számolni az általános forgalmi adó (áfa) értékét is.⁵² Míg az utóbbi szintje jelenleg, Magyarországon, 2012. január 1-je óta alapesetben 27 százalék, az előbbi tekintetében az önkormányzati rendelet 7. §-a nyújt számunkra támpontot. Ennek értelmében ugyanis, a bérleti díj minden évben (május 1-jén) a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által az előző évre vonatkozóan közzétett szolgáltatói árindex mértékével emelkedik.⁵³ A bevett számítási módot alapul véve, mindig az előző évet 100-nak tekintve, a szolgáltatásokra vonatkozó fogyasztói árindex értéke 2010-ben 104,3; 2011-ben pedig 102,2 volt. Mindebből szorzás segítségével kaphatjuk meg az aktuális adatokat. Így 2012. május 1-jétől az egész számra kerekített, áfa nélkül kalkulált négyzetméterárak az alábbiak: egy összkomfortos lakásban 212, egy komfortosban 171, egy félkomfortosban 84, egy komfort nélküliben 65, egy szükséglakásban pedig 49 forint. Ezekre az összegekre pedig még rátevődik az áfa, így a végső értékek rendre 269, 217, 107, 83, illetve 62 forintnak adódnak.

Azonban, hogy a helyzet még bonyolultabb legyen, a „lakbérrendelet” 2. § (6) bekezdésének értelmében azoknak, akik lakbértámogatásra jogosultak, illetve akik nyugdíjasbérleményben élnek, nem kell áfát fizetniük.⁵⁴ Így, végső soron, a *lakbértámogatás összege* az alábbiak szerint alakulhat. Azok esetében, akik 20 százalékos költségenyhítésre jogosultak, egész számra kerekítve rendre 42, 34, 17, 13, illetve 10 forint. A 10 százalékos kategóriába esők számára pedig 21, 17, 8, 7, illetve 5 forint.

használatával és egyedi fűtési móddal bír; valamint, a vízvétel lehetősége biztosított. Végül, a szükséglakás olyan, komfortfokozatba nem sorolható helyiség (helyiségcsoport), amelynek (illetve, amelyben legalább egy helyiségnek) alapterülete a 6 négyzetmétert meghaladja; külső határoló fala legalább 12 centiméter vastag téglafal, vagy más anyagból épült, ezzel egyenértékű fal; ablaka vagy üvegezett ajtaja van; fűthető; továbbá, vécé (árnyékszék) használata, valamint a vízvétel lehetősége biztosított.

⁵² Valamint, a lakás bérlojje a lakbéren felül a bérbeadó által nyújtott különszolgáltatások díjait úgyszintén köteles megtéríteni. Idetartoznak a központi fűtés, a melegvíz-ellátás, a televízió- és rádióantennák, a csatornaszolgáltatás, illetőleg a háztartási szemétszállítás költségei is. Továbbá, felvonóval rendelkező épületek esetén – a földszinti lakásokat kivéve – havi 140 forint használati díjat kell fizetni. A különszolgáltatásokkal a továbbiakban nem foglalkozom, az ugyanis gondolatmenetemet indokolatlanul megbonyolítaná.

⁵³ A szolgáltatói árindex a fogyasztói árindex egyik altípusa. A fogyasztói árindex az árszínvonalat, illetve annak időbeli változását írja le, a gazdaságban fogyasztott javak közül néhánynak (az úgynevezett reprezentánsoknak) az átlagárából kiindulva. Az árszínvonal növekedését inflációnak, csökkenését pedig deflációnak nevezzük.

⁵⁴ Nyugdíjasbérlemény a Vadász utcában található. A beköltözés feltételeit jelen helyen nem részletezem.

Ennek megfelelően, a lakbértámogatással csökkentett, négyzetméterenkénti lakbérösszegek: 170, 137, 67, 52, illetve 39 forint; valamint, 191, 154, 76, 58, illetve 44 forint.

Nézzünk meg egy egyszerű, fiktív *példát*! *K.* egy 30 négyzetméteres, félkomfortos, szociális alapon bérbe adott önkormányzati bérlakásban lakik. Ezen adatokból ki tudjuk számolni az általa fizetendő, 2012. évi (áfás) lakbért: $30 * 107 \text{ forint} = 3.210 \text{ forint}$.⁵⁵ Az illető azonban rájön, hogy jogosult lehet lakbértámogatásra. Egyedül élő férfiről lévén szó, 50.000 forintos jövedelme – mivel az alatta marad a 71.250 forintos jogosultsági határnak – 20 százalékos költségenyhítésre jogosítja. (Vagyona nincs.) Fontos emlékeztetni arra, hogy ekkor már áfát sem kell fizetnie, így a 20 százalék a 84 forintos négyzetméterenkénti összegből jön le. Lakbértámogatás nélküli lakbére, ennek megfelelően: $30 * 84 \text{ forint} = 2.520 \text{ forint}$. Az önkormányzati segítséget is bekalkulálva pedig: $2.520 \text{ forint} * 0,8 = 2.016 \text{ forint}$ – ennyi tehát a végleges lakbér, azaz *K.* a segélynek köszönhetően 1.194 forintot „spórolt”.⁵⁶ Ha azonban jövedelme 71.250 forint fölé (de mindenképpen 85.500 forint, az abszolút jogosultsági határ alá!) esett volna, a lakbértámogatás mértéke mindössze 10 százaléknak adódott volna, így új lakbére $2.520 \text{ forint} * 0,9 = 2.268 \text{ forint}$ ra jött volna ki, ami még kisebb mértékű, csupán 942 forintos „spórolás”.

A helyi rendelet magyarázata szerint, a támogatás folyósítására azért nem a kérelmező részére való átutalással (hanem, ennek megfelelően, *természetben*) kerül sor, mert ezáltal elkerülhető az indokolatlan pénzforgalom. A gyakorlatban a lakbérbeszerzéssel megbízott szerv értesítést kap, amely alapján a bérlő által ténylegesen fizetendő lakbér összegét a támogatással csökkentett mértékben állapítják meg.

Az ellátás iránti kérelem benyújtásának határideje az adott év november 30-a, kedvező elbírálás esetén pedig a juttatást a következő év január 1-től december 31-ig folyósítják, tehát *egy évre* állapítják meg. (Határidőn túl leadott igénylés esetében a segély a benyújtást követő második hónaptól biztosítható.) Amennyiben azonban utólag megállapítást nyer, hogy a támogatást kizáró ok áll fenn, az ellátott a részére biztosított

⁵⁵ Az egyszerűség kedvéért, tételezzük fel, hogy nincsenek a lakbér mértékét növelő, illetve csökkentő tényezők. Nem foglalkozunk továbbá a bérbeadó által nyújtott különszolgáltatások díjaival sem.

⁵⁶ Ez finoman szólva sem egy tetemes összeg, azonban arra mindenképp fontos rámutatni, hogy magának a szociális lakbérnek a mértéke meglehetősen alacsony.

összeget kamatostul köteles visszafizetni. A helyi rendelet *környezettanulmány*ról, illetve egyéb feltételről nem tesz említést.

Szoros kapcsolódása okán, e helyütt szólnék még röviden a *laktérmódosítás*ról is, amelyre az ötödik kerületben első alkalommal 2011-ben került sor. A rá vonatkozó rendelkezések úgyszintén a 34/2007. (X. 19.) rendeletben találhatóak meg, még hozzá a 11. § alatt. Lényege, hogy a szociális alapon, határozatlan időre szóló bérleti szerződéssel rendelkezők rászorultságát minden év március 31-ig felülvizsgálják.⁵⁷ Amennyiben valaki a szociális, jövedelmi és vagyoni feltételeknek nem felel meg, az adott év május 1-től a megváltozott jövedelmi viszonyainak megfelelő laktér fizetése mellett bérelheti tovább az adott lakást. Szigorú elem a jogszabályban, hogy abban az esetben, ha az érintett a szükséges jövedelemigazolásokat, illetve vagyonnyilatkozatokat nem nyújtja be időben, automatikusan átkerül a piaci laktért fizetők kategóriájába.

A laktérmódosítás ugyanakkor *másra is kiterjed* – ezúttal az ügyfelek számára kedvező irányban. Amennyiben változás áll be a lakás alapterületében, komfortfokozatában, illetve a laktér mértékét csökkentő tényezőkben, úgy – egyedi kérelem alapján – a polgármester változtathat a befizetendő összeg nagyságán. Kivételes méltányosságból pedig, az Egészségügyi, Szociális és Lakás Bizottság – szintén egyedi kérelemből kiindulva – dönthet a megállapított bérleti díj legfeljebb két kategóriával történő csökkentéséről is.

⁵⁷ A felülvizsgálatot nem kell alkalmazni a nyugdíjasházi bérlemények, a házfelügyelői munkakörhöz kötött szolgálati lakások, sőt a közszolgálati lakások bérlői tekintetében sem. Alkalmazni kell ugyanakkor a nem szociális alapon bérbe adott lakások bérlői esetében is – kivéve a költségelvű lakások bérlőit –, függetlenül a bérleti szerződés időtartamától.

V. 4. Fűtési szezonban történő időszaki támogatás

Belváros-Lipótváros egyértelműen legnagyobb volumenű, önként vállalt segélyezési formája a *fűtési szezonban történő időszaki támogatás*, amely a munkahelyi szakszargonban egyszerűen „a fűtés” néven fut. Az ellátás részletes szabályait, azt a polgármester hatáskörébe utalva, az önkormányzat szociális juttatások rendszeréről szóló 41/2012. (X. 18.) rendeletének 17. §-a határozza meg; annak célja a téli hónapokban megnövekedett *fűtési kiadások enyhítése*.⁵⁸

Talán nem túlzás azt állítani, hogy a kollégák szemében – mind az Ügyfélszolgálati Irodán, mind a Polgármesteri Hivatalban – ez a juttatás maga a „horror”, ugyanis az ősszel (a tárgyév október 31-ig) benyújtható kérelemmel jellemzően 4-5.000 igénylő él, ami csak a Népjóléti Osztály berkein belül két-három ügyintéző többhavi munkáját vetíti előre – éppen a demográfiai összetétel miatt, és talán, mert az itt lakó fiatalabb korosztályok jobb anyagi helyzetben vannak...⁵⁹ Onnantól kezdve, hogy a dokumentumok a zsúfolásig tömött Ügyfélszolgálati Irodán keresztülhaladva eljutnak az érdemi ügyintézés fázisába, még mindig számtalan feladat vár a dolgozókra. Az akták tartalmát el kell bírálni, a határozatokat meg kell írni és ki kell nyomtatni, majd jöhet a borítékolás és a kiküldés fázisa – ilyen mennyiségű kérelem esetén pedig ez szintisztán elveszés a papírok tengerében.

Ha „csupán” 4.000 igénylővel *számolunk*, valamint azzal, hogy egy aktával a Népjóléti Osztályon mindösszesen fél órát kell bíbelődni (ami valószínűleg inkább alsó, mint felső közelítés), akkor is 2.000 munkaóráról beszélünk. Abból kiindulva, hogy egy teljes munkaidőben foglalkoztatott napi 8, heti 40, illetve havi 160 órát dolgozik, egy alkalmazott nagyjából egyévi (!!!) munkájára volna szükség ahhoz, hogy az összes „fűtést” elbírálja – majd indulna a következő szezon... És még ha figyelembe vesszük, hogy a kérelmeken egyidejűleg több kolléga dolgozik, így is egy monumentális, több hónapot felölelő „projektről” van szó, arról nem beszélve, hogy az ügyintézőknek közben más irányú munkakötelezettségeik úgyszintén vannak. Nem véletlen, hogy sokszor szombati

⁵⁸ Az Szt. 26. §-a felhatalmazza a települési önkormányzatokat, hogy azok, saját jogkörükben eljárva, a szociálisan rászorultak részére önálló támogatási formákat is megállapítsanak.

⁵⁹ Noha léteznek egyéb, szezonális jellegű ellátások is (mint például a beiskolázási segély), „a fűtés” nagyságrendjét ezek meg sem közelítik.

napokat is kénytelenek az irodában tölteni – amit, mint az egyik kolléga elmondta, az önkormányzat, sajnos, egyre kevésbé tud anyagilag ellentételezni.

De vajon miért ölt a kérelmek száma ilyen elképesztő méreteket? A válasz a *jogosultak körében* keresendő. Ide azok tartoznak, akik az ötödik kerületben lakcímmel rendelkeznek és életvitelszerűen is itt élnek; akiknek az adott lakcímen tulajdonjoguk vagy haszonélvezeti joguk van, illetve akik önkormányzati lakás bérlői; akik a később kifejtendő ellátások valamelyikében részesülnek; valamint, akiknek a háztartásában az egy főre (tehát itt sem fogyasztási egységre!) jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 600 százalékát (2012-ben 171.000 forint), illetve egyedül élők esetében 700 százalékát (2012-ben 199.500 forint).⁶⁰ Kivételes méltányosságból, polgármesteri szinten, megítélhető továbbá az ellátás annak is, akire vonatkozólag a fenti kritériumok közül a lakáshasználat jogcímére vonatkozó nem teljesül, azonban aki a kérelem benyújtását megelőzően legalább egy éve ötödik kerületi lakos, és itt életvitelszerűen egyenes ági leszármazottja ingatlanában családtagként lakik.

A megítéléskor figyelembe vehető ellátások *az alábbiak*:

- az öregségi nyugdíj;
- a rokkantsági ellátás;
- a hozzátartozói ellátások;
- a házastársi pótlék;
- az időskorúak járadéka;
- a vakok személyi járadéka;
- az egészségkárosodási járadék;
- a rehabilitációs ellátás;
- a rehabilitációs járadék;
- valamint a rokkantsági járadék.⁶¹

⁶⁰ Ettől az értékhatártól – egyedi kérelem benyújtása esetén – a kerületi díszpolgárok tekintetében a polgármester eltérhet. Erre az Egészségügyi, Szociális és Lakás Bizottság tesz javaslatot.

⁶¹ A felsorolás utolsó három eleme vonatkozásában az imént említett kivételes méltányosság nem gyakorolható.

Fenti kritériumok közül mindenképpen fontos rámutatni az *elképesztően magas jövedelmi küszöbre*, amelyből kifolyólag az ellátásra a kerület szinte valamennyi nyugdíjasa, illetve időse jogosult – noha tehát elméletileg rászorultsági elven járó „segélyről” beszélünk, az ellátás valójában „kvázi univerzálisnak” tekinthető. Ennek okán, célszerű elgondolkodni azon, hogy költséghatékony-e a kialakított helyzet? Hiszen, ha az ellátást univerzálissá tennénk, számos munkaórát spórolhatnánk meg a kollégáknak... (Érdekesség, hogy a támogatás korábban ténylegesen univerzális volt.) Az elemzés ugyanakkor azt mutatja, hogy még a rászorultság vizsgálatával járó adminisztratív kellemetlenségek ellenére is gazdaságosabban tud működni a rendszer így, mint ha az ellátás nem járna jövedelemvizsgálattal.

A „kvázi univerzális” jelleget az is jól mutatja, hogy a környéken lakó személyek körében „a fűtés” már-már toposznak tekinthető, amiről mindenki tud, és amit mindenki bekalkulál az éves büdzséjébe. Tisztában vannak vele, nagyjából mikor kell jönni, és mit kell bemutatni – tréfásan szólva, már jól „be vannak idomítva”. Hasonló tehát a helyzet, mint a tömegközlekedési támogatás esetében, azonban meglátásom szerint ez felveti annak *problematikáját*, hogy vajon valóban a ténylegesen rászorulóknak kapják-e ezen juttatásokat, illetve valóban méltányosan? Hiszen, egy olyan, egyedül élő, finoman szólva sem rossz anyagi helyzetű nyugdíjas, akinek öregségi ellátása havi 195.000 forintot tesz ki, ugyanazon feltételekkel jogosult a fűtési szezonban történi időszakai támogatásra, mint egy olyan, szintén egyedül élő, időskorúak járadékában részesülő személy, akinek havi „apanázsa” mindössze 22.800 forint...

Nem kapnak ugyanakkor „fűtést” azok, akik nem nyugdíjasok (vagy hasonló ellátásban részesülők, lásd fent), ami azért indokolatlan megkülönböztetés, mert egy aktív korú szülőkből és több gyermekből álló, alacsony jövedelmű család adott esetben sokkal nagyobb szükségét látná a megnövekedett rezsiköltségek enyhítésének, mint a fenti példában említett, jó anyagi helyzetűnek tekinthető nyugdíjas. Ez pedig már annak a kérdését veti fel, hogy vajon a fűtési szezonban történi időszakai támogatás intézménye *valóban szociális szándékkal született-e meg*, avagy az elsődleges szempont inkább a politikai cél (szavazatszerzés) volt...?

További kritikai megjegyzésként említeném, hogy a jövedelmet nem a már említett, a háztartáson belüli fogyasztási szerkezetet korrektebben kifejező fogyasztási egységekre bontják le, hanem főre, holott az ekvivalenciaskála alkalmazása éppen az olyan jellegű költségek esetén lehet különösen indokolt, mint amilyenek a lakhatási (és így a fűtési) kiadások. Valamint, nem látom megalapozottnak azt sem, hogy azok, akiknek az adott

lakcímen nincsen tulajdonjoguk vagy haszonélvezeti joguk, illetve akik nem önkormányzati lakás bérlői – így tehát például a piaci bérlők –, ki vannak zárva az ellátotti körből.

A *támogatás havi mértéke* a háztartás létszámától függ, kalkulálása pedig nagyon egyszerű. Amennyiben valaki egyedül él, 10.000 forint összegű juttatásra jogosult, amennyiben pedig a háztartás többszemélyes, a megfelelő pénzmenyiség 6.000 forint. Ez ismét töprengésre ad okot. Egyfelől, említettem, hogy a havi jövedelem kiszámításánál az ekvivalenciaskálát nem veszik figyelembe. Ugyanakkor, egyedül élő személy esetében a jogosultsági jövedelemhatár magasabb, ami végeredményben felfogható úgy, mint a fogyasztási egységekre való lebontás egyfajta „gyengébb” változata, hiszen a gyakorlatban azt jelenti, hogy aki egyedül él, az kedvezőbb feltételekkel juthat a támogatáshoz. (Ebben az esetben azonban, nem vesszük figyelembe azt, hogy ha a háztartás nem egy-, hanem többszemélyes, akkor ez a több személy pontosan hány főt takar...)

Eddig még akár stimmelhetne is a dolog. Csakhogy azáltal, hogy egyedül élők esetében a támogatás havi mértékét is magasabban szabjuk meg, abba a hibába esünk, hogy egy adott csoport tagjai számára *ugyanazon jogcímen kétszer ítélünk meg kedvezményt!* Az olyan, méltánytalansági dimenziókról már nem is beszélve, hogy ha egy adott lakcímen egy öregségi nyugdíjas az (aktív korú) egyenes ági leszármazottjával él együtt, akkor esetükben az ellátás csupán a felmenőnek fog járni (6.000 forint összegben), míg ha ugyanezen személy a szintén nyugdíjas házastársával lakik egy ingatlanban, a támogatást mindketten igénybe vehetik (fejenként 6.000, összesen 12.000 forint értékben) – miközben az ingatlan befűtésének költsége egy fikarcnyit sem változott... Az tehát mindenképpen megállapítható, hogy a juttatás szabályozásában fellelhetőek bizonyos jogalkotói zavarok.

Amint azt már a fentiekben is láthattuk, a fűtési szezonban történi időszakai támogatást – szemben a többi, lakhatással kapcsolatos juttatással – az önkormányzat *késspénzben* nyújtja, ami (erre korábban szintén utaltam) azért is érdekes, mert az ellátás – elviekben – kifejezetten a fűtési költségek enyhítését célozza, így azonban az összeg szabadon felhasználható bármi másra is.

A támogatás *öt hónapra* jár: november 1-től a következő év március 31-ig. (Az október 31-i határidőn túl leadott kérelmek esetében az ellátás a benyújtást követő hónap elsejétől kerül folyósításra.) Az egy lakásra jutó jogosultak lehetséges maximális száma nincsen szabályozva, azaz a juttatást ugyanazon ingatlanra nézve *akár többen is kaphatják.* *Környezettanulmány* nem készül.

V. 5. Lakás-karbantartási segély

Szintén teljes mértékben önként vállalt juttatási forma a speciálisan az ötödik kerületben élők számára megalkotott *lakás-karbantartási segély*. Ennek létalapjait ugyanúgy az Szt. 26. §-a teremti meg, amikor rendelkezik arról, hogy a települési önkormányzat képviselő-testülete a hatáskörébe tartozó ellátásokat kiegészítheti, illetve a szociálisan rászorultak részére – a saját jogkörében meghatározott módon és szabályok szerint – más támogatásokat is megállapíthat. A részletes feltételeket ugyanakkor a helyi szociális rendelet 15. §-a adja meg. A támogatás célja, hogy bizonyos, az igénylő otthonában esetenként felmerülő *javítási-szerelési munkálatok költségeit enyhítse*.

Lakás-karbantartási segély annak az ötödik kerületben lakcímmel rendelkező és életvitelszerűen is itt élő kérelmezőnek *nyújtható*, akinek a háztartásában az egy főre (itt sem fogyasztási egységre!) jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150 százalékát (2012-ben 42.750 forint), illetve egyedül élő esetén 200 százalékát (2012-ben 57.000 forint).⁶² Nem ítéltető azonban meg a juttatás annak, aki tartási, életjáradéki, illetve öröklési szerződés alapján tartásra vagy életjáradékra jogosult. Az ellátás kizárólag bizonyos berendezések javításához, felújításához, illetve cseréjéhez adható; fontos kitétel továbbá, hogy a meghibásodott vagy elhasználódott készülék cseréje csak a kereskedelemben kapható legegyszerűbb, és a korábbihoz hasonló típusúra történhet.

Ennek megfelelően, *az alábbi eszközök*, illetve tartozékok jöhetnek számításba:

- a fűtőberendezés;
- a tűzhely, illetve a melegvíz-előállító berendezés;
- a kád, a mosdó, a falikút, a mosogató, a vécé, illetve a csaptelep;
- az elektromos hálózat;
- valamint a falak, illetve a csövek.

⁶² Ettől az értéktartártól az Egészségügyi, Szociális és Lakás Bizottság – kivételes méltánylást érdemlő esetben – eltérhet.

A lakás-karbantartási segély esetében a *támogatás felső határa* 60.000 forint; a pontos összegről az Egészségügyi, Szociális és Lakás Bizottság dönt. A *helyi gyakorlat* itt úgyszintén az önkormányzat jó anyagi szituációjáról tanúskodik: ahogyan az adósságkezelési szolgáltatást, úgy ezt a juttatást is rendszerint megítélik, ráadásul a lehetőségek szerinti maximális szubvenciót nyújtva. Az ellátás *természetbeni* (az adekvát felhasználást számlával kell igazolni), valamint *háromévenként egyszer* vehető igénybe. Fontos korlátozás, hogy *ugyanazon munkálatok elvégzéséhez átmeneti segély és lakás-karbantartási segély nem nyújtható*. A kérelemben foglaltakat a helyszínen felvett *környezettanulmány* alapján vizsgálják meg, a helyi rendelet egyéb feltételről nem tesz említést. Megállapítható tehát, hogy ez a támogatási forma is fokozottan *diszkrecionális*.

VI. Kritikai reflexiók, illetve javaslatok

Jelen fejezet célja, hogy *kritikákat* fogalmazzon meg a segélyezési rendszer egészével, illetve annak helyi vetületével kapcsolatban. Önmagában a bírálóat ugyanakkor nem túl hasznos, sőt etikai dilemmákat úgyszintén felvet, ezért a kritikák mellé igyekszem megfelelő *javaslatokat* is kidolgozni.

A problémákat *két, nagyobb csoportba* sorolnám. Egyfelől, vannak a *makroszintű anomáliák*: ezek „magasabb rétegekben” születnek meg, értük elsősorban a (mindenkori) központi kormányzat tehető felelőssé. A *mikroszintű anomáliák* ugyanakkor főként helyi viszonylatban keletkeznek. Természetesen, az elhatárolás nem minden esetben egyértelmű, hiszen bizonyos jellemzőkre mindkét szint rányomja a bélyegét. Ennek megfelelően, ezekkel mindkét releváns helyen foglalkozom.

A makroszintű anomáliák *az alábbiak*:

- A *jogszabályi „kavalkád”*: a segélyezési rendszerre elképesztő mértékű széttagoltság jellemző – mondhatni, a Szociális törvény olyan, mint egy toldozott-foldozott ruha. Egyfelől, ez teljesen érthető, hiszen mivel az egyéni élethelyzetek nagyon szerteágazóak lehetnek, azokra nem egyszerű könnyen átlátható szociális struktúrát építeni. Másfelől azonban, a szisztéma sokszor indokolatlanul túl van bonyolítva, amiről bárki könnyedén meggyőződhet, ha vet egy pillantást a segélyek elképesztően magas számára, illetve arra, hogy ezek nem

ritkán milyen bonyolult viszonyban állnak egymással. (Az aktív korúak ellátása kétfelé bomlik; a lakhatással kapcsolatban számos variáció előfordulhat; a temetési segély bizonyos tekintetben szinte megegyezik a köztemetéssel – főleg, hogy már az előbbi is nyújtható természetben; és a sort folytathatnám.) De nem is csupán az eljárási szabályokra kell itt gondolni, hanem akár arra is, hogy bizonyos, tartalmilag az Szt.-hez kapcsolódó juttatások más törvényekben vannak nevesítve. Ehhez jön még, hogy az Szt., illetve a Gyermekvédelmi törvény (Gyvt.) sok tekintetben zavaróan különbözik egymástól: más a szerkezetük, más fogalmakat használnak (például a vagyonra, vagy éppen a közeli hozzátartozóra), és még sorolhatnám.⁶³ Igen jó volna, ha *a régi, egyre kevésbé használható törvények helyébe logikus felépítésű újak lépnének.*

- *A jogalkotói konszenzus hiánya:* alapvető probléma a segélyezéssel kapcsolatban, hogy annak megítélése, illetve szabályozása erősen ideológiafüggő, így a különböző politikai pártok, illetve kormányok más és más irányú módosításokat találnak feltétlenül szükségesnek. A helyzetet még bonyolultabbá teszi, hogy ezzel egyidejűleg, a szűkebb értelemben vett szociális terület (annak ellenére, hogy annak az államháztartás egészéhez mért súlya milyen elhanyagolható) minden jogalkotó szerint kiemelten érdemes a változtatásra, így ez rendszeresen meg is történik. Ebből fakad, hogy az Szt. módosításai laikusként *teljességgel*, a szakmabeli számára pedig *jószívrivel* követhetetlenek. Ráadásul, a jogalkotó szándéka, illetve a változások iránya sokszor még ugyanazon politikai kurzus alatt sem magától értetődő. Fentiekre jó példa az adósságkezelési szolgáltatás, amelynek feltételrendszere – amint azt már korábban említettem – az utóbbi időben jelentősen átalakult, azonban míg bizonyos pontokon szigorodott, másutt „engedékenyebbé” vált. Épp ezért, nehéz a törvényi módosításokról egyértelmű, illetve végérvényes következtetéseket levonni. Bár kétségtelenül álnaiv javaslat, de célszerű volna szociális területen *pártok közötti kompromisszumokra törekedni, és a*

⁶³ Egy példát kiragadva: több munkatárs is nehézségként említette, hogy míg a Gyvt.-vel kapcsolatban pontosan meg van határozva, mit értsünk „hasznosítható” ingatlan alatt, addig az Szt.-re nézve ilyen iránymutatás nincs. Ebből kifolyólag, a kollégák között jogértelmezési viták szoktak kialakulni. Vagyis, felvetődik annak dilemmája, hogy ha valamit egy törvényi szabályozásban, „felsőbb rétegekben” nem határoztak meg adekvát módon, az helyi szinten diszkrecionális mérlegelés tárgya lesz, amiből kifolyólag növekszik az átláthatatlanság, az egyes ügyintézők és ügyek közötti eltérés.

törvénymódosítások gyakoriságát jelentősen lecsökkenteni, a jogalkotói szándékokat pedig tisztázni.

- *Az eligazodás képességének iskolai végzettséghez kötöttsége:* szoros összefüggésben az előző két ponttal, mindenképpen szót kell ejtenünk arról az abszurditásról, miszerint a segélyezést minden bizonnyal maguk az ellátottak értik a legkevésbé. Említettem, hogy még a szociális szakembereknek is komoly fejtörést okoz a jogszabályok hálójában történő eligazodás, a laikusok pedig aztán végképp elveszettek tekinthetők e téren. És akkor mi a helyzet azokkal a középfokú, vagy jellemzően még annál is jóval alacsonyabb iskolai végzettségű, valószínűleg a tájékozódást jelentősen megkönnyítő internettel sem rendelkező, szociálisan hátrányos helyzetű személyekkel, akik számára a rendszert tulajdonképpen kitalálták? Diplomásként, jómagamnak is hónapokig tartó, kemény kutatómunkámba telt, ameddig képes voltam arra, hogy a struktúrát rendszerszerűen átlássam. Azt, hogy a szabályozás mennyire bonyolult, dolgotom terjedelme is hűen tükrözi. Mint láthattuk, már a lakhatással kapcsolatos ellátások száma és komplexitása is meghökkentő, és ez még csupán a jéghegy csúcsa... Mindenképpen törekedni kell tehát arra, hogy *a struktúrát egyszerűsítsük, a népesség egészének képzettségi szintjét pedig emeljük*, hiszen így érhetjük el, hogy (szociális) jogaik érvényesítésében minél jobban támogassuk a leginkább rászorulókat.
- *Az önkormányzati törvénytértek hada:* hiába azonban a megfelelő szaktudás, ha nem érhetők el a dokumentumok, amelyekkel kapcsolatban az hasznosítható volna. Tausz Katalin számos vonatkozásban világít rá arra, hogy segélyezési rendszerünk azt sugallja, mintha „*Abszurdisztában*” élnénk. (Tausz 2008) Ezek egyikének értelmében, *a települések helyi rendeletei sokszor gyakorlatilag elérhetetlenek*. A szerző hosszasan ecseteli azt a kálváriát, amelyben akkor volt részük, amikor – kutatásuk lefolytatása érdekében – ilyen jogszabályokhoz igyekeztek hozzájutni. Az interneten elképesztően kevés rendeletet találtak meg, így jöhetett az elektronikus levelek kiküldésének fázisa. Azonban, mivel ezekre is hihetetlenül alacsony volt a válaszadási arány, a kutatók kénytelenek voltak a postai levél meglehetősen avított megoldásához folyamodni. A sikert azonban sem ez, sem pedig a később bevetett, hosszú és bonyodalmas, telefonálgató, illetve faxolható módszer nem hozta meg, így végül a tervezett 104 rendeletből, hét hónap leforgása alatt, mindössze 66-ot (!!!) sikerült beszerezni annak ellenére, hogy az ügyben két

közigazgatási hivatal is segítséget nyújtott... Az adatgyűjtés során azt lehetett tapasztalni, hogy a megkeresésnek az illetékesek számos településen nem örültek, és mindent meg is tettek annak érdekében, hogy a kutatók kérésének ne kelljen eleget tenniük. Egy település jegyzője pedig telefonon kerek perec beismerte, hogy mivel az Szt. módosításait nem volt idejük követni, a helyi szociális rendelet egyenesen a törvénybe ütközik, ebből kifolyólag pedig nem szeretné, ha az is bekerülne az elemzésbe... Ezek a kapcsolat-felvételi kísérletek tehát megdöbbentő tanulságokkal szolgáltak, legalább két szempontból. Egyfelől, e közérdekű információkhoz való hozzáférés nehézségei *törvénysértőek*. Másfelől pedig, riasztó képet vetítenek elénk, hiszen azt mutatják, hogy *még egyetemi kutatóknak sincs meg a lehetőségük* arra, hogy a helyi rendeleteket megtekintsék, és ha így áll a dolog, vajon a segélyezésre szoruló emberek hogyan juthatnának hozzá a számukra oly fontos információkhoz? A szegények nem jogtárakból vagy közlönyökből tájékozódnak (valószínűleg még internetük sincs), a közérdekű adatok megismerésével kapcsolatos jogait pedig vélhetőleg még hírből sem ismerik... (Tausz 2008: 45, 112–115) Amint tehát azt esettanulmányok és az ombudsman vizsgálatai is bizonyítják, a települések rendeletalkotási gyakorlata és a rendeletek alkalmazása olykor a törvényi előírásoknak sem felel meg, a törvények betartásának kikényszeríthetősége pedig nincs biztosítva. (Tausz 2008: 108) Mindenképpen *fel kell tehát lépni állami szinten a helyi önkényeskedések ellen.*⁶⁴

- *Az ellátások nagyon alacsony színvonala:* alapvető probléma, hogy a segélyezettetteknek juttatott összegek jószerivel – ha egyáltalán – csupán a túlélés szintjét biztosítják, tényleges kilábalási lehetőséget azonban nem. Ráadásul, láthattuk, hogy sokszor még azért a kevésért is milyen tortúrán kell átesni. Mindez a következő ponttal is erősen összefügg. Józan mérlegeléssel, felül kellene vizsgálni, hogy a támogatások mire bizonyulnak elegendőnek, és *a realitás talaján állva kellene meghatározni a segélyösszegeket.*
- *Az indexálás hiánya:* Magyarországon a szociális területet vitathatatlanul leginkább meghatározó tényező az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege. Ez már

⁶⁴ Itt megjegyezném, hogy az általam vizsgált, ötödik kerületi önkormányzat vonatkozásában a fentiekhez hasonló visszaélésekkel nem találkoztam. Belváros-Lipótváros szociális jellegű rendeletei követik a törvényi előírásokat, amint pedig azt már korábban említettem, az önkormányzat viszonylag jól működő honlappal és nyilvános rendelettárral rendelkezik.

önmagában is kérdéseket vet fel – miért pont erre esett a választás, illetve mi köze a nyugdíjnak a segélyekhez? Fogadjuk azonban el, hogy egyszerűen szükség volt egy egységes hivatkozási alapra. Az azonban már annál kevésbé menthető, hogy az említett nyugdíjminimum mértéke (28.500 forint) 2008. január 1-je óta, tehát gyakorlatilag öt (!!!) éve egyáltalán nem emelkedett, sokak egyöntetű véleménye szerint azért, mert ezzel egyidejűleg, *per definitionem*, számos más ellátás összegét is fokozni kellene, ami jelentősen gyarapítaná a szociális kiadásokat. Mindez azonban legalább két szempontból méltánytalan: egyrészt, azok juttatása, akik ténylegesen öregségi nyugdíjminimumban részesülnek, elképesztő mértékben elértéktelenedett; másrészt pedig, a kialakult helyzet azok számára is kifejezetten hátrányos, akik bármely olyan ellátásra jogosultak, amely a legkisebb nyugdíjhoz igazodik. Sőt, *ez a hátrány még halmozottan is megjelenhet*, amennyiben egyrészt a jogosultsági határ meghúzásánál, másrészt pedig, a megállapított támogatások mértékének kalkulálásánál érinti kedvezőtlenül az ellátottakat. Nem kétséges tehát, hogy *az öregségi nyugdíj legkisebb összegét mielőbb meg kell emelni*, méghozzá minél igazságosabban, méltóképpen enyhítve az elmúlt évek során felhalmozott megélhetési hátrányokat.

- *Az adatbázisok kevésbé hatékony összekapcsolása:* szociális területen sok probléma forrása, hogy a különböző adatbázisok közötti átjárhatóság nagyon nehezen valósítható meg. Magyarországon egészen simán előfordulhat olyan eset, mint amilyenről az önkormányzat egyik munkatársa mesélt nekem: egy ellátott egyszerre használt egy ötödik, illetve egy tizenharmadik kerületi lakcímkártyát, ezáltal szociális segélyezésével – jogszerűtlenül – két helyen is foglalkoztak. Avagy: egy szemmel láthatóan jó anyagi körülmények között élő, azonban önmagát minimálbérre bejelentő vállalkozó ügyében az önkormányzatnak nem volt jogosultsága arra, hogy az alapos okkal feltételezett visszasságról értesítse a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt (NAV). Természetesen, a nagy, országos szintű szervezetek adatait nem véletlenül kezelik egymástól elkülönítve, és annak érdekében, hogy ne alakulhasson ki egy „totális állam”, ez teljes mértékben rendjén is van. Bizonyos – a jelenleginél nagyobb, azonban még ésszerű – mértékű összekapcsolásra azonban mindenképpen szükség volna, hiszen szociális területen arra is elengedhetetlen volna ügyelni, hogy a „potyautasok” ne vonják el a forrásokat a ténylegesen rászorulóktól. Ez nem jelenti azt, hogy alapesetben rosszat kellene feltételezni az emberekről, azt azonban igen, hogy bele kellene törődni:

bizony, mint minden területen, úgy a segélyezés kapcsán is előfordulnak visszasságok. Javasolható, hogy – a „tiszteséges játékosok” védelmében – *nőjön meg a különböző adatbázisok közötti átjárhatóság szintje.*⁶⁵

- *A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése:* sajnálatos szociológiai közhelynek tekinthető, hogy a társadalmi egyenlőtlenségek – gyakorlatilag, az élet minden területén – újratermelődnek. (lásd például Bourdieu 1978; Bourdieu 2000; Bourdieu 2008a; Bourdieu 2008b; Bourdieu 2008c; Bourdieu 2008d; Bourdieu 2008e – a teljesség igénye nélkül) Az egyik munkatárs találó megfogalmazása szerint: „a segélyezés öröklődik”... Aki pedig egyszer „elesik”, az utána nagyon nehezen tápáskodik fel, az alacsony mértékű, csupán a „vergődésre” elegendő összegű juttatások ugyanis nem húznak ki ténylegesen a bajból. „Elesni” mindazonáltal – az emberek általánosan jellemző véleményével ellentétben – egyáltalán nem olyan nehéz... Noha kétségtelenül kiemelten bonyolult problémakörrel állunk szemben, mindenképpen fontos javaslat, hogy *a szociálisan hátrányos helyzetűekről soha ne feledkezzünk meg.*
- *A települések (kerületek) közötti egyenlőtlenségek:* az előző ponttal is összefüggésben álló, igen lényeges kritika, hogy az önkormányzati segélyezési rendszer felerősíti a már eleve meglévő, regionális egyenlőtlenségeket. Egy jó anyagi helyzetű kerületben (Belváros-Lipótváros egyértelműen ilyennek tekinthető) a szegények már eleve „gazdagabbak”, szituációjuk pedig a „bőkezű” ellátások következtében átlagon felüli mértékben javul. Az, hogy két, ugyanolyan helyzetben lévő, rászoruló személy milyen jellegű, illetve szintű juttatást fog kapni, erősen függ attól, hogy hol (kinek az illetékességi területén) élnek – ez pedig az egyenlőtlenségek széles tárházát nyitja meg. A mintegy 3.200 helyi önkormányzat mindegyike egy-egy különálló „kiskirályság”, amelynek óriási diszkrecionális jogköre van. Véleményem szerint ugyanakkor, a normativitás, a jogbiztonság nagyon fontos, és általában az jelenti a fejlődést egy társadalmi (al)rendszer tekintetében, ha nő a kiszámíthatóság, illetve csökken a kockázat. Ezért javasolnám, hogy *a segélyezés keretszabályozása legyen egységesebb,*

⁶⁵ Ezzel egyidejűleg pedig, csökkenjen a munkatársak leterheltsége, hiszen – amint azt már fentebb említettem – az önkormányzatnál messze nincs mindig kapacitás sem arra, hogy a kollégák az összes, kérdéses pontnak utánajárjanak.

*diszkrecionalitással pedig jellemzően csupán az ellátottak számára kedvező irányban lehessen eltérni.*⁶⁶

- *A közvélemény tudatlansága:* általános probléma, hogy a társadalom a segélyezési rendszerrel kapcsolatban tévhitekkel van tele. A laikus lakosság körében élő mítoszok a hatalmas összegektől, a Mercedesszel járó jogosultakon át, egészen az etnikai alapú különbségtételig terjednek. Mindebből kifolyólag, *jobb és egyértelműbb tájékoztatásra volna szükség*, amit az állam leghathatósabban a közszolgálati médiumok szisztematikus és célirányos „bevetésével” alapozhatna meg.

Térjünk most át a mikroszintű anomáliákra, melyek *az alábbiak:*

- *A jogszabályi „kavalkád”:* ez a jelenség itt is megfigyelhető, azonban ezért nagyrészt – természetesen – az anomália makroszintű megfelelője okolható. Helyi vonatkozásban igen komoly előrelépésnek tekinthető, hogy – amint arról már fentebb szóltam – a közelmúltban három új, immáron teljesen egységes szerkezetű rendeletet fogadott el a képviselő-testület: egyet a szociális juttatásokról, egyet a gyermekvédelmi ellátásokról, egyet pedig a szolgáltatási dimenzióról. Javasolható, hogy *ez az átláthatóság a jövőben se szűnjön meg*. Ugyanakkor, célszerű volna Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának *hivatalos honlapját a jelenlegi szintnél jobban gondozni*. Említettem már, hogy a helyi rendeleteket összesítő menüpont, illetve annak tartalma korántsem teljes, a kereshetőség funkciója pedig úgyszintén nem a legjobb. Emellett, fontos volna, hogy az interneten szereplő információk, illetve formanyomtatványok ne legyenek elavultak, ami szintén nem teljesül: kutatásom során volt arra példa, hogy egy igénylő az Ügyfélszolgálati Irodán az aznap letöltött kérelmet kívánta benyújtani a fűtési szezonban történő időszakos támogatáshoz, mire elhajtották, mondván: az nem megfelelő, mert tavalyi. Mindezekén túl, a weblap struktúrája is hagy maga után kívánnivalót, az ugyanis kevésbé ügyfélbarát. További javaslat, hogy – tekintettel a rendszer kiemelt bonyolultságára – a Népjóléti Osztály *készíthetne az egyes ellátásokhoz néhány oldalas, közérthető, példákkal alátámasztott, színes,*

⁶⁶ A normativitás közkeletű kritikája, hogy az, aki akár egyetlenegy forinttal túllépi a jogosultsági határt, már nem fog támogatást kapni. Ilyen esetekben lehet indokolt a kivételes méltányosság opciója, hogy az adott helyzetben önhibáján kívül, valóban rászoruló személy ne essen el az állami segítségtől.

tájékoztató fiúzetecskét, amelyek megkönnyítenék az ügyfelek számára a segélyezési útvesztőben történő eligazodást. Egyfelől, tisztában vagyok vele, hogy – éppen a gyakori módosítások miatt – ez nehezen kivitelezhető; másfelől azonban, a segélyezetteknél realizálódó haszon kétségtelenül óriási lenne. További támogató érv, hogy ismerek olyan önkormányzatot, ahol az informálás ezen módja ténylegesen működik a gyakorlatban. (Czinderi 2012) Összegezve, azt mondanám, hogy az ötödik kerületi segélyezést az ügyfelek szempontjából elég jól átláthatónak találtam, és a tájékoztatásban kedvező irányú tendenciákat is felfedeztem, azonban ezeket lehetne még hová fokozni.

- *A jogalkotói konszenzus hiánya:* természetesen, ennek az anomáliának úgyszintén van helyi vetülete. Ehhez szorosan kapcsolódva, önkormányzati szinten is jellemző a jogalkotó szándékának esetleges zavarossága. Utóbbira jó példát láttunk a fűtési szezonban történő időszaki támogatás, illetve a tömegközlekedési támogatás szabályozásában, amelyek annak ellenére, hogy kifejezetten egy adott szükséglet kielégítését célozzák, nem természetben, hanem készpénzben kerülnek kifizetésre. Nem következtesek továbbá a kerületi rendeletek a tekintetben, hogy a jövedelmet fogyasztási egységekre vagy főre bontják-e le. Helyi szinten is javasolható *a kompromisszumokra való törekvés, a módosítások kisebb gyakorisága, illetve a jogalkotói szándékok tisztázása.*
- *Az ellátások nagyon alacsony színvonala:* ezzel a problémával is találkoztunk már, azonban mivel az összegekről, diszkrecionális jogkörében eljárva, sok esetben a helyi önkormányzat dönt, az anomália ide is kapcsolható. Fontos azonban rámutatni arra, hogy a juttatások nem kielégítő szintjéért mégis alapvetően a makroszint tehető felelőssé, ugyanis a lokális szervezet is egy racionális közgazdasági entitásnak tekinthető, amely önmagától, pusztán „jóindulatból”, nem fog ügyfelei számára Kánaánt fenntartani, ez ugyanis érzékenyen érintené a saját költségvetési helyzetét. Ennek megfelelően, nem várható, hogy a törvényi minimumoktól jelentősen eltérjen, amennyiben tehát nem kötelezik „tisztos” mértékű segélyek nyújtására, ezt valószínűleg nem fogja megtenni. Vizsgáljuk meg az említett, alacsony ellátási színvonalat a lakhatás kapcsán! Láttuk, hogy a lakásfenntartási támogatás mértéke mennyire nevetséges. Így tehát, rossz szociális helyzetben nem nehéz még a segély folyósítása mellett is tartozásokat felhalmozni, az illető tehát máris bekerült az adósságkezelési szolgáltatásban részesülők körébe – ahonnan azonban könnyen „ki is pereghet”, amennyiben az önrészt nem tudja megfelelően

teljesíteni. A helyzeten az sem változtat sokat, ha esetleg jogosult lakbértámogatásra, fűtési szezonban történő időszakos támogatásra, illetve lakás-karbantartási segélyre is – már csak azért sem, mert ha lakbértartozást halmoz fel, a lakbértámogatásból is kizárják. Szinte az egyetlen, igazán hathatós segítség tehát a szociális lakbér meglehetősen alacsony mértéke, vagyis ha ez nem volna, egy rászoruló szinte pillanatok alatt azon kaphatná magát, hogy a totális anyagi összeomlás szélére került. Fentiekre tekintettel, javasolnám, hogy *Belváros-Lipótváros – habár, már eleve „bőkezű” önkormányzatnak tekinthető – lehetőségeihez mérten törekedjen a még magasabb színvonalú helyi támogatásokra, illetve fontolja meg, hogy az idősok szubvenciója nem túlzott-e más, rászoruló csoportokéhoz képest. Valamint, nyújtson alternatívát a szociális bérlakás: legyen valóban elérhető, ha valaki saját ingatlanát nem tud fenntartani.*

- *A közvélemény tudatlansága:* természetesen, ez az anomália úgyszintén megjelenik helyi szinten is. Ennek megfelelően, *a tájékoztatásban a lokális média szerepe – az államiéhoz hasonlóan – ugyancsak óriási.*
- *A munkafeladatok hatékonytalan elosztása:* dolgozatom első felében volt szó arról, hogy míg Belváros-Lipótvárosban az Ügyfélszolgálati Irodán dolgozóktól jellemzően többet várnak el, mint amennyire képesítésük alapján hivatottak lennének, a Népjóléti Osztályon ezzel pont ellentétes a helyzet. Célszerű volna *racionalizálni a humánerőforrásokat.*
- *A krónikus kapacitáshiány:* szintén említettem már, hogy mind az Ügyfélszolgálati Irodán, mind a Népjóléti Osztályon óriási a túlterheltség, sőt egyes esetekben a kollégák felkészültsége sem teszi lehetővé a leghatékonyabb munkavégzést. A helyzeten sokat lendítene, *ha a szakemberek száma magasabb lenne, illetve ha őket megfelelő képzésekkel, illetve naprakész tudással látnák el.* Valamint, habár ezzel nincs különösebb gond, mint minden szervezet esetében, úgy itt is *optimális volna növelni a technikai kapacitást* – abból ugyanis sosem elég. Ehhez kapcsolódó javaslat továbbá, hogy *esetleg meg lehetne fontolni az elektronikus ügyintézés lehetőségének fokozatos bevezetését*, hiszen noha bizonyára sok olyan rászoruló személy van, aki nem rendelkezik internetkapcsolattal, ha a többiek számára legalább a lehetősége megvolna a digitális ügymenetnek, az gyaníthatóan kérelmezők és ügyintézők számára egyaránt nagy könnyebbséget jelentene, egyúttal az intimitáshiányra is részleges megoldást nyújtva.

VII. Összegzés

Dolgozatomban *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának segélyezési rendszerével* foglalkoztam, különös tekintettel a lakhatással kapcsolatos ellátásokra. Mindenekelőtt, a vizsgált földrajzi egység néhány gazdasági, illetve társadalmi jellemzőjét ismertettem, majd az önkormányzatot, illetve annak szociális jellegű tevékenységét. A jogszabályok hálójának kibogozása után a szolgáltatásokat, továbbá a pénzbeli, illetve természetbeni ellátásokat térképeztem fel; ezen belül pedig, kiemelt figyelmet fordítottam a lakhatáshoz kapcsolódó juttatásokra, illetve szociálpolitikára, amely témakörre dolgozatom fókusza elsősorban összpontosult. Írásom lezárásaként, megfogalmaztam kritikai reflexióimat, illetve javaslataimat.

Munkám számos *tanulással* szolgált, amelyek közül a legfontosabb talán az volt, hogy az indokolatlanul túlbonyolított segélyezési rendszert – abszurd módon – éppen azoknak van a legkevesebb esélyük megérteni, akik számára azt tulajdonképpen kitalálták. A szabályozás komplikáltságát mi sem bizonyítja jobban, mint jelen dolgozat terjedelme – hiszen, már a lakhatással kapcsolatos ellátások száma és összetettsége is megdöbbentő, ez pedig az egész szisztémának csupán halvány töredéke... Mindazonáltal, bízom benne, hogy írásom segítségével sikerült a struktúrát némiképp érthetőbbé varázsolnom.

Őszintén *remélem*, hogy művem nem végzi teljes egészében a fiókban, és hogy az abban megfogalmazott állítások, következtetések, kritikák, illetve javaslatok – ha másra nem is használják majd őket – legalább gondolatébresztő funkció betöltésére alkalmasak lesznek. Ugyanakkor, szeretném hinni, hogy Belváros-Lipótváros segélyezési gyakorlatának bemutatása, illetve elemzése többek hasznára válik. Az ötödik kerületben azért, mert egy külső megfigyelő mindig képes egy intézménybe új szempontokat behozni; más önkormányzatok esetében pedig abból fakadóan, hogy általa megismerhetik egy hozzájuk hasonló szervezet működését, és így annak „jó gyakorlatait” saját javukra fordíthatják, hibáit ugyanakkor kiküszöbölhetik.

Az egymástól való tanulás képessége ugyanis kiemelten fontos. Épp ezért gondolom úgy, hogy más kerületek, illetve települések segélyezési gyakorlatának, helyi rendeleteinek, illetve szociálpolitikájának a jelen munkáéhoz hasonló szempontú elemzése olyan témakör, amely a *jövőbeni kutatásra kiemelten érdemes* – mint ahogyan a nemzetközi dimenziók vizsgálata is elengedhetetlen volna. Mindemellett, célszerű lenne

még közelebbről megfigyelni, hogy a járási átalakulás milyen hatást gyakorol majd Magyarországon a szociális területre; valamint, természetesen, nem szabad megfeledkezni az elméleti vonatkozásokról sem, különös tekintettel az alapjövedelem „divatos” koncepciójára.

Dolgozatomat azzal a reménnyel bocsátom útjára, hogy az *megtalálja az ösvényt* a téma iránt érdeklődő más kutatókhoz, és így a szociálpolitikusok közösségének tagjai összetartóan, egymást támogatva haladhatnak majd együtt nagy, közös céljuk: *egy igazságosabb világ megteremtése* felé.

Felhasznált irodalom

Könyvek és tanulmányok

- Babbie, Earl (2003): *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Budapest: Balassi
- Bourdieu, Pierre (1978): A művészeti észlelés szociológiai elméletének elemei. In Józsa Péter (szerk.): *Művészetszociológia – Válogatott tanulmányok*. Budapest: Közgazdasági és Jogi, 175–200.
- Bourdieu, Pierre (2000): Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In Felkai Gábor – Némedi Dénes – Somlai Péter (szerk.): *Olvasókönyv a szociológia történetéhez II. – Szociológiai irányzatok a XX. században*. Budapest: Új Mandátum, 431–445.
- Bourdieu, Pierre (2008a): A legitimitások hierarchiája. In Ferge Zsuzsa – Léderer Pál (szerk.): *A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése – Tanulmányok*. Budapest: General Press, 92–96.
- Bourdieu, Pierre (2008b): Különbségek és megkülönböztetések. In Ferge Zsuzsa – Léderer Pál (szerk.): *A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése – Tanulmányok*. Budapest: General Press, 97–107.
- Bourdieu, Pierre (2008c): Az osztályok pályája és a valószínűségi okság. In Ferge Zsuzsa – Léderer Pál (szerk.): *A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése – Tanulmányok*. Budapest: General Press, 170–220.
- Bourdieu, Pierre (2008d): Rekonverziós stratégiák. In Ferge Zsuzsa – Léderer Pál (szerk.): *A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése – Tanulmányok*. Budapest: General Press, 251–271.
- Bourdieu, Pierre (2008e): A szimbolikus tőke. In Ferge Zsuzsa – Léderer Pál (szerk.): *A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése – Tanulmányok*. Budapest: General Press, 272–287.
- Czinderi Kristóf (2012): *A veszprémi segélyezési rendszer jellemzői és körülményei az ellátást nyújtók és az igénybevevők szemével. Szakdolgozat (Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar MESTERKÉPZÉS)*. Kézirat
- Konrád György (2007): *A látogató*. Budapest: Noran

- Ruminé Szíjártó Ildikó – Veres Gábor, Dr. (2012a): *Tájékoztató a szociális ellátásokról 2012.* Budapest: Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális Lakossági és Tájékoztatási Osztály
- Ruminé Szíjártó Ildikó – Veres Gábor, Dr. (2012b): *Tájékoztató a gyermekek után járó ellátásokról 2012.* Budapest: Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális Lakossági és Tájékoztatási Osztály
- Sz. n. (2011): *Belváros-Lipótváros Integrált Városfejlesztési Stratégiája 2011. évi felülvizsgálata.* Budapest: Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzata (<http://bit.ly/VTnqlN> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- Sz. n. (2012): *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Szolgáltatástervezési koncepció – Felülvizsgálat – 2010–2011.* Budapest: Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzata
- Tausz Katalin (2008): *Segélyezés Abszurdisztánban.* Budapest: Kézirat (<http://bit.ly/HIAO4q> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- Veres Gábor, Dr. (2012): *Szociális ellátások 2012.* Budapest: Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális Lakossági és Tájékoztatási Osztály

Jogszabályok

- *Magyarország Alaptörvénye* (<http://bit.ly/y24Vdg> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról* (<http://bit.ly/U9w7XB> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről* (<http://bit.ly/9Hv53X> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről* (<http://bit.ly/aT5Kqs> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról* (<http://bit.ly/Tuvs2r> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról* (<http://bit.ly/QoEa7I> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)

- 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról (<http://bit.ly/HEBBK6> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (<http://bit.ly/HhG6pF> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 1993. évi LXXVIII. törvény a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról (<http://bit.ly/SNoglN> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (<http://bit.ly/Ri9JNi> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről (<http://bit.ly/VDX6AE> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról (<http://bit.ly/TLhTQt> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 1997. évi LXXXII. törvény a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról (<http://bit.ly/T3HW3g> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól (<http://bit.ly/UkOz5I> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról (<http://bit.ly/U9yQ3n> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról (<http://bit.ly/SSQ7Ss> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról (<http://bit.ly/UkP6EG> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól (<http://bit.ly/QoGdIL> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 2010. évi CXXVI. törvény a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról (<http://bit.ly/PEhy1y> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)

- *2011. évi CVI. törvény a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról* (<http://bit.ly/TuwnzN> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról* (<http://bit.ly/TwnEiW> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól* (<http://bit.ly/VTrjXV> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *2011. évi CLXXXVIII. törvény Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről* (<http://bit.ly/Ricsq9> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről* (<http://bit.ly/UwVrXX> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *2012. évi XCIII. törvény a járások kialakításáról, valamint egyes, ezzel összefüggő törvények módosításáról* (<http://bit.ly/SSQyw2> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *147/1992. (XI. 6.) Korm. rendelet az önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyon nyilvántartási és adatszolgáltatási rendjéről* (<http://bit.ly/RFN3YW> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *29/1993. (II. 17.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások térítési díjáról* (<http://bit.ly/SSQInb> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról* (<http://bit.ly/RWGHAY> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *12/2001. (I. 31.) Korm. rendelet a lakáscélú állami támogatásokról* (<http://bit.ly/Z0fsuw> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól* (<http://bit.ly/XksHrC> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról* (<http://bit.ly/QoIELw> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)

- 218/2012. (VIII. 13.) Korm. rendelet a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról (<http://bit.ly/U9Bc21> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (<http://bit.ly/Su8aup> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (<http://bit.ly/KVpg0r> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- 71/1999. (XII. 30.) Főv. Kgy. rendelet a Fővárosi Lakásrezsi Támogatásról (<http://bit.ly/gUaDr0> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 15/2001. (V. 10.) rendelete a gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézményekben a rászorultsági alapon adható étkezési térítési díjkedvezményekről (<http://bit.ly/SSRnoA> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 12/2003. (IV. 15.) rendelete az adósságkezelési szolgáltatásról (<http://bit.ly/TwpFvm> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 3/2004. (I. 21.) rendelete a szociálpolitikai kerekasztal létrehozásáról és működtetéséről (<http://bit.ly/UwWV4L> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 11/2004. (III. 24.) rendelete az Önkormányzat köztisztviselői és közalkalmazottai lakáshoz jutásának munkáltatói támogatásáról (<http://bit.ly/VE53Wz> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 10/2005. (II. 22.) rendelete a szociális tanulmányi ösztöndíjról (<http://bit.ly/Xkvr8r> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 51/2006. (XII. 18.) rendelete a gyermekek védőoltásköltségeinek átvállalásáról (<http://bit.ly/U9CD0r> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)

- *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 12/2007. (III. 12.) rendelete a szociális szolgáltatásokról és a fizetendő térítési díjakról* (<http://bit.ly/RigY86> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 15/2007. (IV. 19.) rendelete az önkormányzat tulajdonában álló, nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásának feltételeiről* (<http://bit.ly/Sua8Ln> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 16/2007. (IV. 19.) rendelete az önkormányzat tulajdonában lévő, bérlővel terhelt, nem lakás céljára szolgáló helyiségek elidegenítésének szabályairól* (<http://bit.ly/Z0nyDI> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 34/2007. (X. 19.) rendelete a tulajdonában álló lakások lakbérének mértékéről és a lakbértámogatásról* (<http://bit.ly/TLmTVs> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 38/2007. (X. 19.) rendelete az önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásának feltételeiről* (<http://bit.ly/VE7319> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 39/2007. (X. 19.) rendelete a szociális juttatások rendszeréről* (<http://bit.ly/UkXh3N> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 40/2007. (X. 19.) rendelete a tulajdonában álló bérlakások elidegenítésének feltételeiről* (<http://bit.ly/RWNxXs> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 43/2007. (XI. 13.) rendelete a lakásépítés, lakásvásárlás önkormányzati támogatásáról* (<http://bit.ly/PEnfwD> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 44/2007. (XI. 13.) rendelete a lakás-karbantartási segélyről* (<http://bit.ly/VE8bBV> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 3/2009. (II. 17.) rendelete a kerület gyermek és fiatal felnőtt lakosságát érintő,*

- tömegközlekedést segítő támogatásról* (<http://bit.ly/VTvWBd> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 5/2009. (II. 17.) rendelete a kedvezményes élelmiszer-vásárlási lehetőségről* (<http://bit.ly/U9EToG> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
 - *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 42/2010. (XII. 22.) rendelete a gyermekvédelmi ellátásokról* (<http://bit.ly/Ril7cj> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
 - *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 11/2011. (III. 10.) rendelete a Szervezeti és Működési Szabályzatról* (<http://bit.ly/WBBMgF> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
 - *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 12/2011. (III. 10.) rendelete a társasházaknak adható önkormányzati támogatásokról* (<http://bit.ly/PXHQx9> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
 - *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 1/2012. (I. 23.) rendelete a rendszeres létfenntartási segélyről* (<http://bit.ly/RJ2TAA> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
 - *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 7/2012. (II. 13.) rendelete az önkormányzat 2012. évi költségvetéséről* (<http://bit.ly/RinueU> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
 - *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 21/2012. (IV. 19.) rendelete a bölcsődei szolgáltatás nem magyar állampolgár által történő igénybe vételéről* (<http://bit.ly/YLaXow> – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
 - *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 41/2012. (X. 18.) rendelete a szociális juttatások rendszeréről* (<http://bit.ly/Txv1Jo> – Utoljára megtekintve: 2013. január 3.)
 - *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 42/2012. (X. 18.) rendelete a gyermekvédelmi ellátásokról* (<http://bit.ly/VjIeUr> – Utoljára megtekintve: 2013. január 3.)
 - *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának 43/2012. (X. 18.) rendelete a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátásokról*

és a fizetendő térítési díjakról (<http://bit.ly/WfbSc1> – Utoljára megtekintve: 2013. január 3.)

Internetes források

- *Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának hivatalos honlapja* (belvaros-lipotvaros.hu – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *Google Térkép* (maps.google.hu – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *Központi Statisztikai Hivatal* (ksh.hu – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)
- *Utikép* (utikep.hu – Utoljára megtekintve: 2012. november 7.)